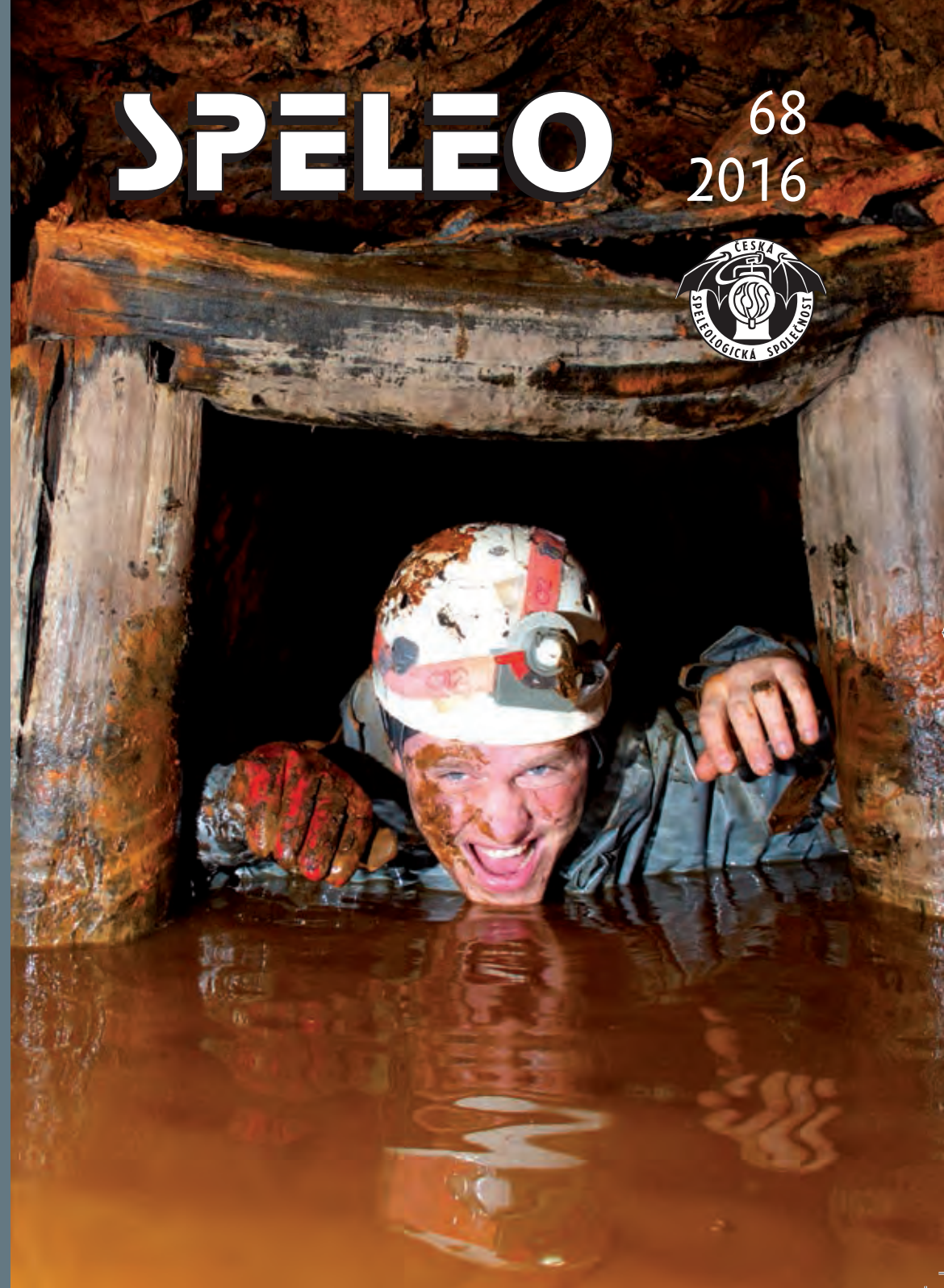

SPELEO

68
2016

SPELEO – svazek č. 68 (květen 2016)

Vydala: Česká speleologická společnost, předsednictvo, Na Březince 14, 150 00 Praha 5

Ediční rada ČSS: Tomáš Bohanes, Pavel Bosák, Jan Flek,
Milan Geršl, Jiřina Novotná, Petr Polák, Tomáš Mokry

Předseda ediční rady ČSS: Milan Geršl.

Grafická úprava a sazba: Libor Jelínek, trivia, Brno.

Zpracování pro tisk: Adobe InDesign CS3.

Vytiskla tiskárna D+H Veverská Bítýška.

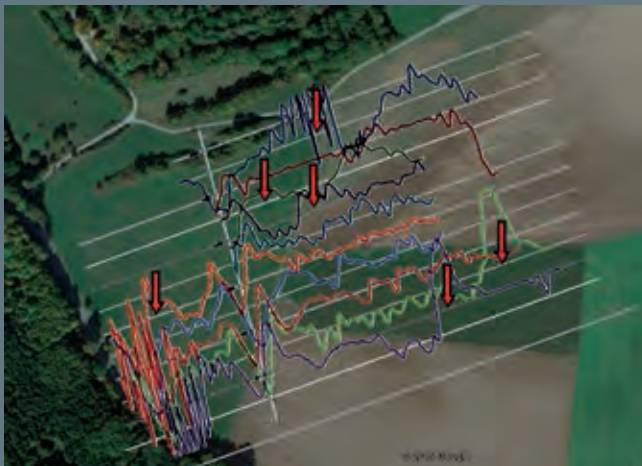
Projekt byl podpořen Ministerstvem životního prostředí. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Ministerstvo životního prostředí

Náklad: 1400 výtisků.

Vychází nejméně 1x ročně.

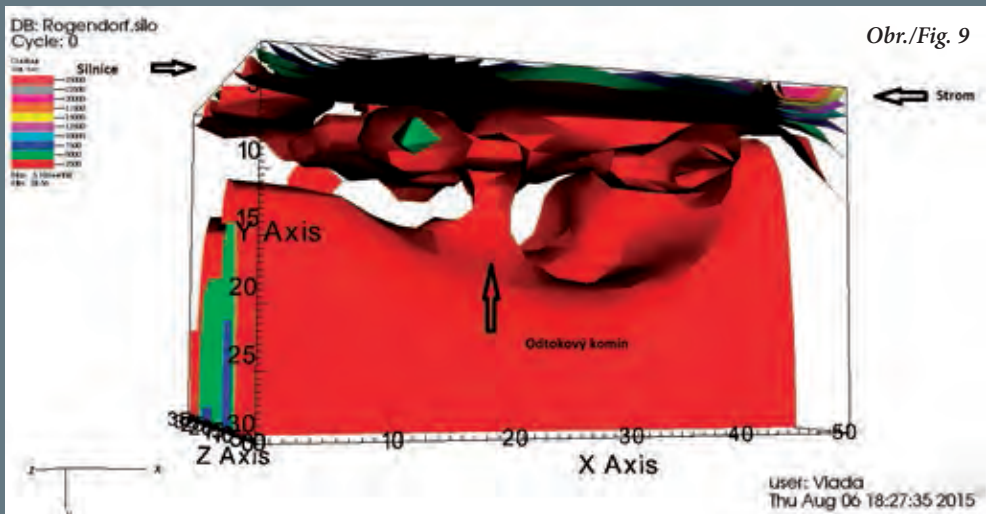
ISSN 1213-4724

Obr./Fig. 1

Obr./Fig. 8

Obr./Fig. 9

SPELEO

68
2016

ISSN 1213-4724

ZPRÁVY Z PŘEDSEDNICTVA	2
Komentář předsedy – <i>Zdeněk Motyčka</i>	2
Skončilo jubilejní Speleofórum – <i>Zdeněk Motyčka</i>	3
Přidělování čísel ISBN a ISSN – <i>Veronika Vlčková</i>	5
Vyšel sborník Speleofórum 2016	8
DOMÁCÍ LOKALITY	10
Výsledky průzkumu jeskyně Závrt u borovice z období 2014–2016 – <i>David Dunovský, Stanislav Juráň</i>	10
Geofyzikální týden 2015 – <i>Pavel Kalenda, Rudolf Tengler, Filip K. Doležal, Vladimír Reichel, Lubomír Chlup</i>	15
Nové naleziště holocenních pěnovců v Jižní části Moravského krasu – <i>Ladislav Slezák</i>	24
ZAHRANIČNÍ LOKALITY	26
Nepál aneb střecha světa má i sklep – <i>Bedřich Musílek</i>	26
PSEUDOKRAS A HISTORICKÉ PODZEMÍ	32
Tajuplný podzemní svět – <i>Jiří Prokop</i>	32
KRÁTKÉ A JINÉ ZPRÁVY	34
Speleookenko – <i>Jan Kelf Flek</i>	34
Hladomorna na hlavu postavená – <i>Rýpoten</i>	40
Ledy se konečně pohnuly – <i>Ladislav Slezák</i>	41
Komentář k návrhu „Památníku jeskyňářů“ – <i>Ladislav Slezák</i>	43
Koloběh vody – budoucnost lidstva – <i>Ladislav Slezák</i>	44
TROCHA HISTORIE	46
Výpustek – válečné vzpomínky – <i>Jan Šimka</i>	46
Pověst o Macoše v lidovém podání – <i>opsal doslovně Hugo Havel</i>	48
Jazyková úvaha o zpřístupnění jeskyň z roku 1921 – <i>Michal „Cimbál“ Hejna</i>	49
Vznik jeskyně podle neptunistů – <i>Michal „Cimbál“ Hejna</i>	51
Tiskový šotek v jeskyních Dachsteinu – <i>Vláda Lipták</i>	52
Historie objevu Andy's Cave, 2. část – <i>Jaroslav Andy Andrlé</i>	53
VÝROČÍ A VZPOMÍNKY	57
Životní jubileum Igora Audyho – <i>členové 6–17 Topas</i>	57
Václav Kacel 75 let – <i>Igor Audy</i>	58
Jiří Šedivák Gregor – <i>Filip Kuba Doležal</i>	59
Jiří Gregor–Šedivák – <i>Dušan Hutka</i>	60
Zahynul Vladislav Konvička	61
Zemřel Vladimír Vojtěh – <i>ČTK a Karel Ryšánek</i>	62
Největší záchranná akce v dějinách české speleologie po dvaceti letech – <i>Milan Geršl, Barbora Šimečková</i>	63

Fotografie na obálce:

Strana 1 Objevili jsme Polsko! Czech Speleo Photo 2014, 2. místo v kategorii Montanistika a historické podzemí (Foto I. Rous)

Strana 2 Geofyzikální týden 2015, str. 15

Obr. 1 Profily a křivky proudových hustot • *Fig. 1 Profiles of VLF method and current density curves*

Obr. 8 3–D odporový model zkoumané oblasti „Rogendorf“ • *Fig. 8 3-D resistivity model of the area "Rogendorf"*

Obr. 9 Boční pohled na 3–D odporový model zkoumané oblasti „Rogendorf“ • *Fig. 9 The cross-section of the 3-D resistivity model of the area "Rogendorf"*

Strana 3 Největší záchranná akce v dějinách české speleologie po dvaceti letech, str. 63

Obr. 1 Celkový pohled na zajišťovací tábor záchranné akce (Foto J. Výmola)

Obr. 2 Nově ražená šachta, později vchod do jeskyně Nový Lopač (Foto J. Výmola)

Obr. 3 Velin zasahových prací – zleva: Joska Řehák, Jarda Hromas, Dana Bilková a Bohuslav Kocour Koutecký (Foto M. Braun.)

Strana 4

Obr. 4 Krátká pracovní porada – zleva: kpt. Martin Červenka, Bohuslav Kocour Koutecký, Karel Rambo Kučera,

Lenka Čert Marková, osoba b červeném overalu zřejmě Standa Bílek potápěč a mjr. Alois Vrchota (Foto M. Braun)

Obr. 5 U ohlubeně ražené šachty – zleva: Joska Řehák, v modrém overalu Jiří Moučka (Foto M. Braun)

Zprávy z předsednictva

Komentář předsedy

Zdeněk Motyčka

V dnešním komentáři bych rád obrátil Vaši pozornost k postupně se rozšiřujícímu obsahu elektronického archivu ČSS. Na našich webových stránkách můžete nalézt soubor obsahující aktuální dokumenty v něm uložené. Jedná se zatím o necelých 500 záznamů, přesto je to významný krok ke zpřístupnění našeho archivu všem členům a po-
tažmo i dalším zájemcům. Další elektronizace papírových podkladů bude samozřejmě pokračovat, ovšem jedná se o pracnou a zdlouhavou záležitost, proto prosím o shovívavost, pokud zatím nebudete schopni nalézt zrovna ty Vámi hledané dokumenty.

Rád bych se také krátce vrátil k právě skončenému ročníku Speleofóra. Již po 35. jsme se sešli, abychom našim kolegům a kamarádům prezentovali výsledky svého úsilí v uplynulém roce a zároveň si vyslechli jejich přednášky a zhlédli jejich prezentace. Z bezprostředních reakcí mnohých z Vás a samozřejmě i z vlastních pocitů jsem nabyl silného dojmu, že se nám letošní Speleofórum mimořádně vyvedlo! Snad k tomu přispěl rozmanitý a zajímavý program přednášek, snad hojná účast, snad zdařilé kulturní vložky, ale nejspíše vše dohromady a mnohé další, co činí Speleofórum Speleofórem. Jsem tomu velice rád, jelikož se znovu potvrzuje, že nám, coby lidským bytostem, nestačí jen sdílení pocitů prostřednictvím virtuální reality, ale že stále potřebujeme zažívat ten pocit z osobního setkání s přáteli. V tom spatřuji snad nejsilnější argument pro pokračování této i dalších podobných tradic a vyjadřuji poděkování a úctu všem, kteří se k udržování těchto tradic dobrovolně odhodlali.

A ještě jedna dobrá zpráva. Česká speleologická společnost uspěla ve výběrovém řízení MŽP ČR v kategorii Poskytování informací o životním prostředí s projektem *Vydání časopisu Speleo 68, 69, 70/2016*. Ze 44 žádostí jich uspělo 7, Speleo bylo na 6. místě, od MŽP dostaneme 70 % nákladů ve výši 105.000,-.

Skončilo jubilejní Speleofórum

Zdeněk Motyčka

Ve dnech 22.–24. dubna se ve Sloupu v Moravském krasu uskutečnil jubilejní 35. ročník setkání speleologů Speleofórum.

Speleofóra se zúčastnilo více než 350 speleologů, kteří prezentovali výsledky své práce v uplynulém roce. Zaznělo více než 20 přednášek a vystaveny byly tři desítky posterů o průzkumu a výzkumu jeskyní a krasu nejen v České republice, ale i v Rumunsku, Německu, Černé Hoře, Mexiku a dalších zemích světa.

Nejvýznamnější speleologické počiny byly oceněny tradičními cenami, které udělovalo jednak předsednictvo České speleologické společnosti, jednak sami účastníci Speleofóra svým hlasováním.

Cenu předsednictva ČSS za nejvýznamnější objev v ČR v roce 2015 získala ZO ČSS 1–08 Týnčany za objevy v Divišově jeskyni.

Cenu předsednictva ČSS za nejvýznamnější objev členů ČSS v roce 2015 v zahraničí získala ZO ČSS 6–22 za objevy v jeskyni Peștera de la Capture v Rumunsku.

Cenu účastníků Speleofóra za nejvýznamnější objev v ČR v roce 2015 získala rovněž ZO ČSS 1–08 Týnčany za objevy v Divišově jeskyni.

Cenu účastníků Speleofóra za nejvýznamnější objev členů ČSS v roce 2015 v zahraničí získala ZO ČSS 6–22 Devon za objevy v jeskyni Peștera de la Capture v Rumunsku.

Cenu za nejlepší příspěvek do sborníku Speleofórum získal Josef Wagner za článek Expedice Čtyr Dag 2015.

Cenu za nejlepší prezentaci získal rovněž Josef Wagner za film o jeskyni Emine Bojir Chasar Nižni.

Zvláštní cena Speleofóra byla udělena členům expedičního týmu Taurus za jejich posedlost Zlatou kolébkou.

Sobotní společenský program byl zpestřen vystoupením akrobatky Nikoly, světelnou show v podání skupiny Pyroterra a koncertem hudební skupiny Dick O'Brass. V neděli byly na pořadu tradiční exkurze do téměř dvou desítek jeskyní v severní části Moravského krasu.

Organizačně zajišťovali letošní setkání opět členové ZO ČSS 6–16 za pomoci dalších dobrovolníků ze Soběslavi a Kladna, pod vedením Filipa „Kuby“ Doležala a jeho ženy Šárky. Za zdárný průběh jim všem patří veliký dík!

Poděkování také patří všem sponzorům a přispěvatelům – Pivovaru Černá hora, firmě Wera, firmě Explorer, firmě Dárek – naat, Bludičce Vykoukalové, Míše, Katce a Káje, Romanu Kadlecovi, Romaně Hýskové, firmě Suzan, Tondovi Hlavižňovi, firmě Moravská ústředna Brno, firmě Kronium, Lidce Motyčkové, Pavlovi „Polo“ Kořánovi a Pohostinství U Němců.

ISBN

Systém mezinárodního standardního číslování knih - ISBN (International Standard Book Numbering) vznikl koncem 60. let ve Velké Británii. V České republice je zaveden od roku 1989. Od 1. 1. 2007 systémem používá **třináctimístného čísla ISBN** k jednoznačné identifikaci knih (neperiodických publikací).

Podle zásad systému ISBN dostává **každé konkrétní vydání knihy vydané konkrétním vydavatelem pouze jedno číslo ISBN**.

Jednou přidělené číslo ISBN nesmí být v žádném případě znovu použito. Vydá-li vydavatel jednu knihu v různých jazycích, pak dostane **každá jazyková verze své číslo ISBN**.

Samostatné číslo ISBN musí být přiděleno každé odlišné formě, v níž je daný titul vydáván či produkován, např.: vázané a brožované, kapesní, luxusní, kolibří, s mapami, gramofonovými deskami, magnetofonovými kazetami, mikrofišemi, disketami, CD-ROM, apod.

Ve výjimečných případech přidělí číslo ISBN titulu Národní agentura ISBN v ČR. Týká se to publikací vydávaných vlastním nákladem autora nebo vydávaných jedinele institucí, která nehodlá provozovat soustavnější vydavatelskou činnost.

Pro Českou speleologickou společnost jde o jednorázově vydávaná díla jak předsednictvem (např. jednotlivé tituly v Knihovničce ČSS jako třeba Archeologie a jeskyně aj.), tak samotnými ZO ČSS (v poslední době publikace Srbsko Vládi Bláhy z 1-06 nebo Býčí skála z 6-01, které však byly vydány bez přiděleného ISBN jen vlastním nákladem autorů).

Od července 2010 se přidělují čísla **ISBN i online publikacím na URL adresu**. U **online publikací** se číslo ISBN přiděluje **každému samostatně dostupnému formátu** (např. : .ePub, .pdf, .html, .lit).

Pro autory z řad členů ČSS to znamená, že dostanou ISBN i pro vyvěšení svého díla na stránkách ČSS v sekci Ke stažení → Edice ČSS - publikace ke stažení, kde máme dnes jen Cesty ke Zlaté kolébce autorů z 1-05.

ISSN

Vedle knih se přidělují mezinárodní standardní čísla i **seriálovým publikacím** - čísla **ISSN** (International Standard Serials Number). K seriálovým publikacím patří periodika, díla na pokračování a edice.

ISSN přiděluje výhradně Národní knihovna.

V ČSS se toto týká časopisu Speleo.

Ročenky a některá díla na pokračování splňují kritéria jak pro přidělení čísla ISBN, tak ISSN. Číslo ISSN je přiděleno seriálovému titulu, který je stejný pro všechny části nebo jednotlivé svazky seriálové publikace, a číslo ISBN se přiděluje každému jednotlivému svazku ročenky, monografické publikace apod. V dané publikaci potom budou obě čísla uváděna tak, že jako první bude číslo ISBN a pod ním **číslo ISSN**.

Toto je v ČSS případ sborníku Speleofóra, pro nějž každý rok přidělují nové ISBN, zatímco ISSN zůstává neměnné.

Význam přidělení ISBN

Přidělení ISBN vypracovanému dílu v krátkosti a hrubém zjednodušení znamená, že se **prostřednictvím tohoto kódovacího systému dostane titul a jeho popis do rejstříků všech knihoven světa**, které jsou v tomto systému zapojeny.

Kromě samotného žádaného „zviditelnění“ dílka a jeho autorů jde i o povýšení významu díla pro případný další jeho prodej či jiné způsoby šíření apod. - každý, kdo se rozhoduje mezi dílem s ISBN či bez ISBN, vždy bude mít za to, že **nemá-li dílo ISBN, není pravděpodobně až zas tak kvalitní**, protože se jej žádný registrovaný vydavatel (jako třeba ČSS) neujal.

Doporučení pro autory z řad členů ČSS ať již jednotlivců či skupin:

před dokončením díla vyžádat na sekretariátě přidělení ISBN, což proběhne v řádu jediného týdne (déle určitě ne)

Uvedením ISBN do finálního vydání se dílo výše popsanou cestou dostane na veřejnost mnohem účinněji, než jen hospodskou šeptandou, a je přínosem nejen autorům, ale i společnému zájmu České speleologické společnosti.

Pro řádné přidělení ISBN sepíše ČSS jako registrovaný vydavatel s autory jednoduchou dohodu, v níž se zaručí za:

- **přidělení a zaevidování ISBN** konkrétnímu dílu
- **splnění oznamovací povinnosti** vůči Národní knihovně a povinným příjemcům periodik podle platných norem
- **vyvěšení díla na stránkách www.speleo.cz v sekci Ke stažení → Edice ČSS - publikace ke stažení** v případě elektronické verze
- **rozeslání povinným příjemcům periodik v ČR** po doručení 10 výtisků autory na sekretariát ČSS v případě papírové publikace
- v obou případech bude dílko **umístěno i do odborné knihovny ČSS**

Takže kromě samotného **vyžádání ISBN a podpisu krátké dohody** je od všech dalších autorských povinností autor z řad členstva ČSS tímto jednoduše zcela osvobozen.

Doporučený postup:

1. stáhnout si **formulář dohody** z www.speleo.cz → Ke stažení → Dokumenty a formuláře ČSS
2. **vyplněný a podepsaný jej dvojmo zaslat** na sekretariát ČSS
3. **současně e-mailem avizovat** sekretariátu požadavek na přidělení ISBN

To je úplně vše.

Prázdný vzor dohody

(stejně to provozuje např. Nakladatelství Českého vysokého učení technického v Praze):

Přidělení čísla ISBN

publikacím vydávaným Českou speleologickou společností, Praha

ISBN 978-80-.....-.-.

Česká speleologická společnost (dále ČSS) přiděluje číslo ISBN publikacím, které jsou vydány členem či organizační jednotkou ČSS za následujících podmínek:

1. Za formální i obsahovou stránku publikace ručí člen či organizační jednotka ČSS, která publikaci zpracovává, nikoliv ČSS.
2. Podle zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, v platném znění, je **povinen každý, kdo obdrží od ČSS číslo ISBN, uvést v tiráži následující údaje** (doplňte rovněž v tomto formuláři):

Autor (editor):

Název díla:

Vydala: Česká speleologická společnost, Praha

Ve spolupráci s: *sem uvést případně další přispěvatele např. AOPK ČR, Správa CHKO ... apod.*

Zpracoval: *sem patří uvést příslušnou ZO ČSS*

Kontaktní adresa: Česká speleologická společnost, Na Březince 1513/14, Praha 5, 150 00

Tel.: +420 722 651 110

Tisk a adresa tiskárny: *jde-li o papírový tisk, uvést, kdo a kde vytiskl*

Počet stran: *počet stránek číslem*

Náklad: *počet vydaných kusů díla papírového vydání*

Vydání a forma: *např. "1. vyd." a např. "váz." papírových tisků či ".pdf" e-vydání apod.*

3. Stručná anotace vydávaného díla:

Pozn.: Taktó **vyplněný formulář 2x vytisknete a vlastnoručně podepsaný doručte na sekretariát ČSS**, kde bude poté přiděleno ISBN.

V:
dne:

Podpis:

Vyšel sborník Speleofórum 2016

SPELEOFÓRUM 2016 ROČNÍK/VOLUME 35

Obsah / Contents

Úvodník / Editorial 4

Výzkumy a objevy v České republice *Researches and Discoveries in the Czech Republic*

Práce v jeskyni Býčí skála v roce 2015 . . . . . <i>Activities in the Býčí skála Cave in 2015</i> Igor Harna, Olga Kadebskaya, Jiří Svozil, Milan Skoupý	5
Nové postupy průzkumných prací v oblasti Hlinitých síní v jeskyni Býčí skála . . . . . <i>New progress in exploratory works in the area of Hlinité síně (Loam Chambers) in the Býčí skála Cave</i> Aleš Plička, Milan Skoupý, Jiří Svozil st.	6
Srbský sifon – pojitko Rudického propadání a Býčí skály (Moravský kras) . . . . . <i>Serbian Sump – an interconnection between the Rudické propadání Cave and the Býčí skála Cave (Moravian Karst)</i> Jiří Havlík, David Mikeš	9
Jak se mele Bílá voda v Bludišti aneb když vypustí Panský rybník . . . . . <i>Bílá voda Creek swirling through the Bludiště, or, what happens when the Panský rybník Pond becomes discharged...</i> Stanislav Lejska, František Kuda, Karel Kněžinec, Jan Divišek	16
Šachta za Evropou a Indii, nová výzva v jeskynních systémech vázaných na podzemní tok Sloupského potoka . . . . . <i>A shaft beyond Europe and India, a new challenge in cave systems pertaining to the subterranean flow of the Sloupský potok Creek</i> Tomáš Moký	22
Úbytek sezónního zalednění v jeskyni Piková dáma . . . . . <i>Seasonal ice reduction in the Piková dáma Cave</i> Václav Ždímal	25
Návrat k Pekárně . . . . . <i>The Pekárna Cave revisited</i> Ladislav Slezák, Richard Cendelin, Josef Pokorný	29
Porovnání výsledků geofyzikálních metod nad Holštejnskou jeskyní . . . . . <i>Results of different geophysical methods above the Holštejnská Cave – a comparison</i> Pavel Kalenda, Rudolf Tengler	31
Testování nového typu georadaru s velkým hloubkovým dosahem . . . . . <i>Testing of a new type of georadar with a long depth range</i> Rudolf Tengler, Pavel Kalenda, Filip K. Doležal, Lubomír Chlup	35
Chemizmus krasových toků v povodí Řičky . . . . . <i>Chemistry of karstic streams in the Řička River catchment</i> Jan Himmel	43
Vydá Zkamenělá řeka svoje tajemství? . . . . . <i>Will the Petrified river unveil its secrets?</i> Bedřich Musílek, Vladislav Chmelina	45
Nové poznatky z hydrologie Ochozské jeskyně . . . . . <i>New information on hydrology of the Ochozská Cave</i> Jan Himmel	49
Propad v lomu na Chlumu u Srbska v Českém krasu . . . . . <i>A collapse in the Na Chlumu Quarry near Srbsko, Bohemian Karst</i> Vladimír Bláha, Robert Hanuš, Pavel Kubálek	51
Týnčanský kras – objev volných prostor v Divišově jeskyni . . . . . <i>The Týnčany Karst – a discovery of free spaces in the Diviš Cave</i> Radim Brom, Nikola Minaříková	57
Pseudokrasové jeskyně Moravskoslezských Beskyd jako významná součást biotopů netopýřů (aneb mohou být netopýři indikátory neznámých jeskynních prostor?) . . . . . <i>Pseudokarst caves of the Moravskoslezské Beskydy Mts. as an important component of bat fauna biotopes (or, do bats indicate the presence of unknown cave spaces?)</i> Josef Wagner	61

Výzkumy a objevy v zahraničí Researches and Discoveries Abroad

Akopán – speleologický výzkum nové tepui ve Venezuele	64
<i>Akopán – speleological research of a new tepui in Venezuela</i> Marek Audý, Lukáš Vlček	
Xibalba 2015 – za bránou snů	70
<i>Xibalba 2015 – beyond the "Gate of dreams"</i> Zdeněk Molyčka, Daniel Huňian	
Posedlost Zlatou kolébkou	73
<i>Obsession with the Golden Cradle</i> Evžen Janoušek, Ondřej Dufek	
Výprava Španělsko 2015	76
<i>Španělsko 2015 Expedition</i> Josef Wagner	
Expedice Čtyř Dag 2015	78
<i>Čtyř Dag 2015 Expedition</i> Josef Wagner	
Jeskyně Bohemia (Nový Zéland) – 25 let od jejího objevu	82
<i>The Bohemia Cave (New Zealand) – 25 years since its discovery</i> Jiřina Novotná, Josef Reháč, Radko Tásler	
Banát 2015, Svatá Helena – jeskyně Rajka (peštera Cicalavati)	86
<i>Banat 2015, Sv. Helena – Rajka Cave (peštera Cicalavati)</i> Vít Kaman, Vojtěch Pazderka	
Peštera de la Capture – linie prolomeny!	88
<i>Peštera de la Capture – broken lines!</i> Petr Barák, Tomáš Svoboda	
Podzemní jevy v okolí Korit na Krasu (Slovinsko, Kras, pracovní oblast Komen 23)	93
<i>Underground phenomena in the Korita na Krasu surroundings (Slovenia, Kras, exploratory area Komen 23)</i> Michal Hejina, Pavel Schich, Roman Živor	
Expedice Medúza 2015	97
<i>Medúza 2015 Expedition</i> Jan Sirotek	
Výzkum jeskyně Kačna jama a jejího okolí v roce 2014–2015, Divača, Slovinsko	103
<i>Research in the Kačna jama Cave and its surroundings in 2014–2015, Divača, Slovenia</i> Tomáš Roth	
Nové objevy v masivu Loferer Steinberge	108
<i>New Discoveries in the Loferer Steinberge Massif</i> Petr Čáslavský	

Zprávy, poznávací a sportovní akce News, study Trips and Sportive Activities

Kostní zůstatky savců posledního glaciálu z Vavříneckých paleoporů ve sbírkách Moravského zemského muzea	112
<i>Bone remains of mammals of the Last Glacial from the Vavřínecké paleoporony Cave in the collections of the Moravian Museum</i> Vlastislav Káňa, Martina Roblíčková	
Z historie speleologie: k prvnímu použití termínů hydrotermální kras, gejzirový krápník, vadózní zóna a stropní koryto v pracích Josefa Chromého, Emanuela Michala, Františka Pošepného a Zdeňka Rotha	115
<i>From the history of speleology: the first appearance of hydrothermal karst, geysermite, vadose zone and a ceiling channel in papers by Josef Chromý, Emanuel Michal, František Pošepný and Zdeněk Roth</i> Pavel Bosák, Pavel Bella	
Sledování výskytu mykobakterií ve vodním prostředí Moravského krasu	121
<i>Tracing of mycobacteria in water environment in the Moravian Karst</i> Ivo Pavlík, Milan Bartoš, Milan Geršl, Vít Ulmann, Leoš Štefka	

Barevná příloha Colour appendix

	125
--	-----

Domácí lokality

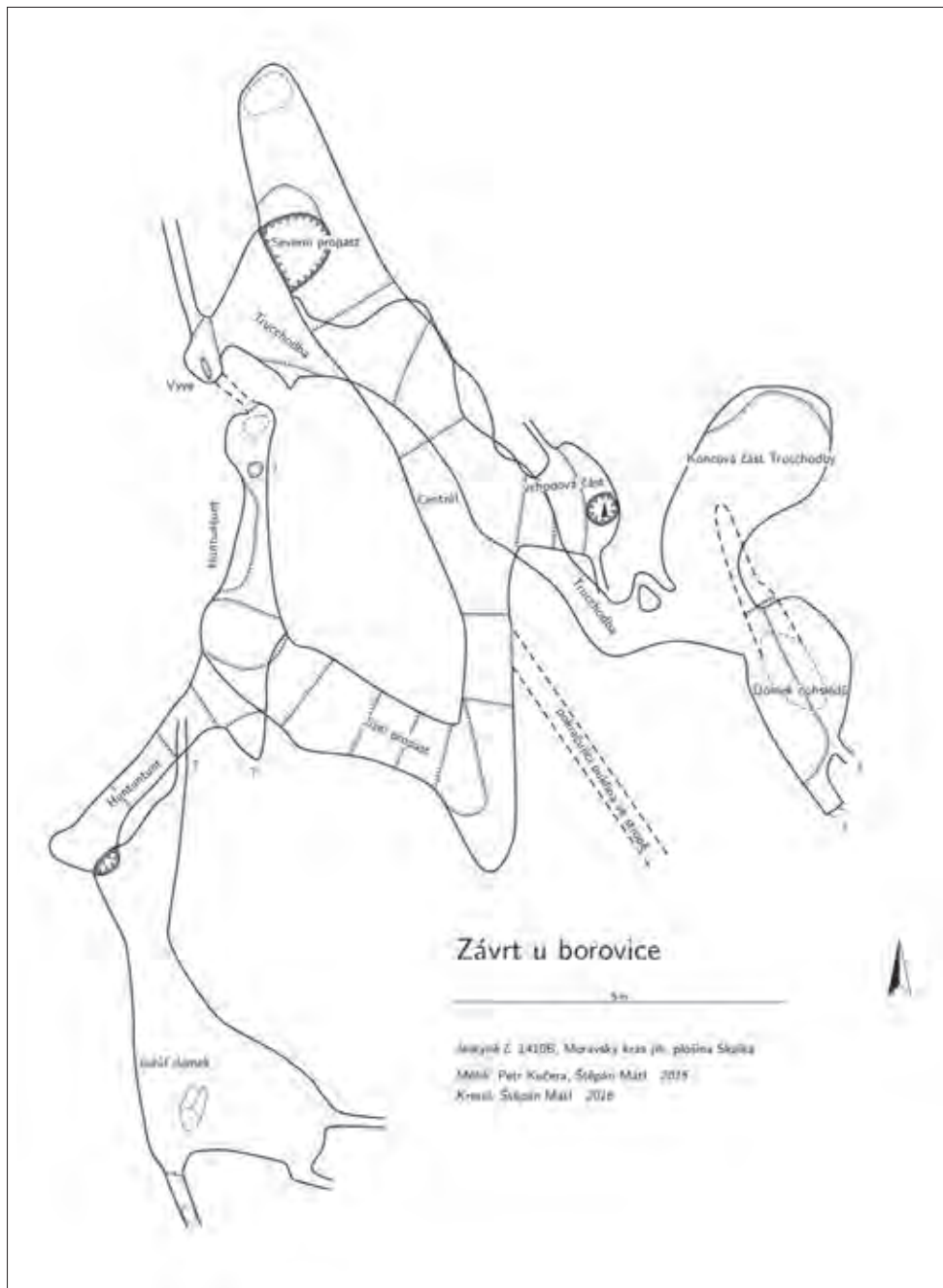
Výsledky průzkumu jeskyně Závrt u borovice z období 2014–2016

David Dunovský, Stanislav Juráň (ZO 6–26 Speleohistorický klub Brno)

Lokalita Závrt u borovice (jeskyně č. 1410B) je hlavní průzkumná oblast členů ZO 6–26, na které probíhá speleologický výzkum od jejího objevu v roce 1994 v různé intenzitě. Období posledních dvou let patří z hlediska nových poznatků o jeskyni a její prolongace bezesporu k nejaktivnějším.

Lokalita se nachází v jižní části Moravského krasu v dosud stále velice málo známé a speleologicky dosud ne zcela prozkoumané oblasti plošiny Skalka (Šenkyřík 2005), která je tvořena vilémovickými, částečně i lažáneckými vápenci. O zkrasovění plošiny Skalka napovídají nenápadné krasové útvary včetně menších jeskyní na celém jejím území (j. Novodvorský ponor – druhá lokalita skupiny, j. Na Dolinách, aj.). Co se týká rozsahu výzkumu a stupně poznání, je jeskyně Závrt u borovice zatím bezkonkurenčně nejvýznamnější lokalitou této oblasti.

Na začátku popisovaného období, tj. v lednu 2014, byla jeskyně prozkoumána do hloubky 18 m. Průzkum zde probíhal ve dvou hlavních propastovitých větvích pod vstupním komínem – tzv. Jižní a Severní propasti – které jsou vytvořeny na tektonické puklině směřující směrem SSZ–JJV. Tektonický zlom je zde ukloněn pod úhlem 76o směrem k západu, v nejširších místech má šířku 1,3 m (Šenkyřík 2005).

Pokračování zmíněného zlomu bylo nejzřetelnější v Jižní propasti, kdy změřitelná hloubka neprůlezných puklin pomocí laserového dálkoměru tehdy činila další 4 m. Naproti tomu Severní propast studňovitěho charakteru byla na svém tehdejší nejnižším místě zaplněna jílovitými sedimenty s několika malými, těžko průleznými trativody. Začátkem roku 2014 se tak hlavní nápor našich sil soustředil do rozšiřování spodní části Jižní propasti, ve snaze postupovat ve směru pukliny do hlubin k vysněnému systému podzemního odvodňování východní části plošiny Skalka. Tato odvodňovací cesta se ale má dle předpokladu nacházet v hloubce kolem 70 m pod povrchem (Šenkyřík, 2005).

Zlom ovšem nastal v lednu 2014, kdy v rámci jedné skupinové akce došlo k nejprve nenápadnému objevu v jednom sondovaném trativodu Severní propasti v hloubce 16 m, který byl zkoumán již v předchozím roce – v chodbě jv. směru se začala objevovat větší síňka zaplněná mocnými vrstvami sedimentů odsazenými 8 cm od stropu, za kterými pokračovala dál do neznáma. Tehdy se síly skupiny rozdělily na dvě pracoviště, kdy část pracovala na pokračování tektonického zlomu Jižní propasti, kde byl předpoklad rychlejších postupů do hlubin, druhá část skupiny se zaměřila na nový objev. Vzhledem k relativně velkým rozměrům vykopané síňky (v rámci této lokality) – 1,2 × 1,2 × 1,5 m – se zde dala čekat řada překvapení. Nová chodba dostala název Trucchodba, neboť byla kopána navzdory většinovému názoru, že „to nikam nepovede“.

Pracovní podmínky v Trucchodbě byly zpočátku hodně drastické. Čelba byla kopána vleže, přesun vytěženého materiálu probíhal přetahováním pomocí oblíbených „lóden“ po členitém povrchu, koncentrace CO₂ dosahovala na konci akcí až 5 %. Trucchodba byla kromě celoskupinových akcí rozšiřována především třemi nadšenci skupiny v rámci řady miniakcí. Naštěstí pomohla mocná technika – přesun lóden byl zmechanizován po instalaci závěsné těžební dráhy (původní doba 5 minut přetahování lódní chodbou se zkrátila na 10 vteřin); vzduch se výrazně zlepšil po instalaci vzduchotechniky, která přivádí hadicí čerstvý vzduch přímo k čelbě.

Mezitím probíhalo v menší míře bádání v Jižní propasti, které se soustředilo především na zdoluhavé rozbourávání trojúhelníkového skalního bloku, který bránil dalšímu postupu ve směru zlomu. Blok se podařilo definitivně odbourat v červnu 2014. V uvolněné puklince se podařilo nejenorektičtějším z nás postoupit o další 3 m hlouběji. Navíc se objevilo pozitivní zjištění – prozatím téměř neprůlezná viditelná pokračování o další metry! Hloubka Jižní propasti se nyní pohybovala kolem 23 m.

V létě 2014 činila délka vykopané Trucchodby 6 m, když se náhle začala stáčet sv. směrem. Stále se jednalo jen o úzkou chodbu s průřezem cca 70 × 60 cm. V červenci došlo k významnému „roxorovému“ objevu při jedné mikroakci ve dvou lidech. V boční kapse Trucchodby u tehdejší čelby se podařilo po zběsi-

lém útoku roxorem do sedimentů objevit chodbičku vedoucí do volné dutiny. Prostora, pojmenovaná sebeironicky na počest objevitelů Dómek nohsledů, je tvořena šikmo ukloněným uzavírajícím se komínem o výšce 4 m, půdorys je zhruba trojúhelníkového tvaru o šířce max. 1,5 m. Jedná se prozatím o nejvýchodnější volnou prostoru v lokalitě se silnými známkami koroze, leč stále bez krápníkové výzdoby. Zde se pohybujeme v hloubce 15 m.

Objev Dómku nohsledů nás vybičoval k další intenzivní těžbě v pokračování Trucchodby, která se postupně stočila severním směrem. Velkým povzbuzením byl objev erozního kanálku ve stropě a především značné rozšíření výšky i šířky chodby.

Na jaře 2015 došlo k dalšímu zásadnímu postupu. Po mnoha bádacích akcích v Jižní propasti se podařilo v hloubce 24 m prolézt puklinou až k nenápadné odbočce, kterou po provedení gymnastických prvků šlo prolézt do úzké, téměř neprůlezná chodby, klesající pod úhlem 45° do hlubin. Kámen, hozený do jejího ústí, prozrazoval svým vzdáleným duněním značnou hloubku a svým zvukem dal i název této nové chodbě: Huntuntunt.

Na následující akci v dubnu 2015 došlo k zatím k nejvýznamnějšímu objevu této jeskyně. Tři odvážlivci se pozvolna protáhli plazivkou Huntuntunt a sesunuli se úzkou studňovitou propástkou do největší prostory jeskyně. Jedná se o korozní dutinu sj. směru o délce 5 m, maximální šířce 3 m a nejvyšší výšce 3 m. Na několika místech se vyskytují sintrové náteky a pro lokalitu zatím stále spíše netypická drobná krápníková výzdoba. Zadní část prostory končí neprůlezným komínkem. Dno dutiny, která se nachází již v hloubce 28 m, pokrývají sedimenty zatím neznámé mocnosti s několika egutačními jamkami. Na další možná pokračování pod sedimenty by mohly ukazovat drobné trativody, zatím neprobádané. Dutina byla pojmenována na památku dlouholetého člena naší skupiny Jozefa „Joži“ Krojera, který nás opustil půl roku před objevem – Jožůf dómek – se záměrně punkerskou gramatikou.

Přístup do objevu byl ovšem natolik fyzicky a zejména psychicky náročnou záležitostí, že bylo nutné provést rozšíření vlezu do odbočky k Huntuntuntu a zároveň z bezpečnostních důvodů i strhnutí balvanů u vlezu. Tento řízený zával přístupu do Huntuntuntu bohužel nadlouho zamezil i vstupu do Jožova dómku. Znovu se do něj podařilo vejít až v listopadu 2015.

Během zdlouhavého uvolňování závalu se nám podařilo vyřešit jednu podivnou záhadu této jeskyně. Ve skalní puklině, pokračující ve směru od zavaleného vstupu Huntuntuntu, jsme ve stropní části našli zaklíněný klacek. Dotaz zněl jasně – jak se sem mohl vůbec dostat? Odpověď na záhadu přinesla zároveň další velké překvapení. Při odstraňování klacku se ze stropní části ozýval hlas. Hlas jednoho člena skupiny stojícího ve spodní části Severní propasti! Jižní a Severní propast jsou tedy propojeny! Propojení bylo nakonec prokázáno i světelnou zkouškou jednou naší čelovkou, která prosvítla puklinkou až na dno.

Klacek tedy propadl trativůdkem ve spodní části Severní propasti. Puklinka dostala kódové označení Vyve.

Zdlouhavé odstraňování závalu nezastavilo pokračování rozšiřování Trucchodby v severní větvi. Postupným odtěžováním několika kubíků sedimentu vznikala menší síňka, ve které se dá pohodlně postavit. Čelba, kromě zřetelných nánosů terra rossy, obsahuje velké, značně zkorodované a uvolněné skalní bloky. Délka Trucchodby činila již téměř 12 m a transport z čelby se tak stával stále obtížnějším.

V té době došlo k pokusu, jak skupinu motivovat k větší účasti na badacích akcích. Podařilo se nám kontaktovat Ing. Jiřího Hrušku ze společnosti Kolej Consult & servis, s. r. o., která se zabývá geofyzikálním měřením, včetně mapování geologických a hydrogeologických poměrů. Pan Ing. Hruška, kterému chceme tímto velice poděkovat, nám vyšel vstříc a v říjnu 2015 s námi provedl georadarové měření s úkolem lokalizovat podzemní dutiny a zjistit jejich případné pokračování do hloubky. Měření bylo provedeno georadarovým systémem pulseEKKO PRO s použitím dvou druhů antén s centrální frekvencí 50 a 100 MHz, což poskytlo hloubkový dosah kolem 80, respektive 30 m. Měření proběhlo v okolí vstupu jeskyně na ploše 39 × 25 m (50 MHz), respektive 26 × 16 m (100 MHz) vymezené námi v síti profilů 2 × 2 m. Celkem bylo proměřeno 1 453 m georadarových profilů.

Z výsledků provedeného georadarového průzkumu vyplývá (Hruška 2016), *že v jeskynním systému Závrtu u borovice existují další prolongační možnosti především v jeho hlubších úrovních. Ty se jeví hlavně v jižní větvi, ale v určité míře jsou i v severní části. Jako možné se jeví významné rozšíření rozsahu systému a dosažení hloubky 35–40 m, možná i více. Výsledky měření nicméně neukázaly přítomnost významnějších krasových struktur nebo horizontálních prostor ve větší hloubce, kam směřují pouze puklinové systémy. Není sice vyloučené, že mohou být průlezné, nicméně v rámci proměřené plochy nebyly zastíženy projevy existence možného systému na úrovni erozní báze plošiny Skalka. Tento systém, pokud existuje, tedy pod proměřenou plochou neprochází. Není pravděpodobné, že by bylo možné jej proloupat Závrtu u borovice v rozmezí proměřené plochy dosáhnout. To ovšem nevylučuje takovou možnost někde mimo proměřenou plochu, pokud by tam systém jeskyně pokračoval – výsledky měření naznačují, že to je možné.*

Georadarové měření tedy ukazuje větší šanci na postup v hloubkách, ve kterých se již bádá, než na postupy směrem do hlubin. Koncem roku 2015 se skupinka ze severní větve pustila do průkopu trativodu Dómku nohsledů, který by dle měření mohl pokračovat ke kýženým objevům. V současné době je zde objeven profil přes 1 m široké chodby s odsednutým sedimentem, pokračující zatím do neznáma. Zde bude prováděno další bádání a snad i další objevy. Postup v jižní větvi se aktuálně jeví, vzhledem k přístupnosti i vzhledem k výsledkům

měření, problematický. Aktuální délka celé jeskyně činí kolem 120 m. Uvidíme, jaká další překvapení jeskyně Závrt u borovice ještě přinese.

Závěrem bychom chtěli vyzdvihnout dvě jména – Běda Musílek (6–11) a Jirka „Climber“ (6–01), kteří nám během několika badacích akcí velice pomohli – díky vám chlapi a samozřejmě díky i kolegům z ostatních skupin, kteří se na našich „galejích“ podíleli!

Literatura:

Šenkýřik M. P. (2005): Plošina Skalka – základní studie o neznámém speleologickém problému jižní části Moravského krasu. – *Acta Speleohistorica*, 4/2005. Brno.

Hruška J. (2016): Ochoz, plošina Skalka, Závrt u borovice (jeskyně č. 1410B), georadarové měření (dostupné online).

Geofyzikální týden 2015

Pavel Kalenda, Rudolf Tengler, Filip K. Doležal, Vladimír Reichel, Lubomír Chlup

Abstrakt

V průběhu Geofyzikálního týdne 2015 se v Moravském krasu spojily síly několika skupin a za pomoci několika geofyzikálních metod (VDV, odporová tomografie a georadar) byla proměřena řada oblastí za účelem detekce dosud neznámých prostor nebo nalezení pokračování již známých jeskyní a to jak z povrchu, tak i z podzemí. Výsledkem měření bylo nalezení pokračování Holštejské jeskyně, pokračování Spodní Suchdolské jeskyně, nalezení volných dutin v okolí Blažkova závrtu a dalších, dosud neznámých jeskyní jinde na Ostrovsku a Vilémovicku.

Úvod

Stalo se již dobrou tradicí, že o prázdninách probíhají tzv. geofyzikální týdny, kdy se pomocí různých geofyzikálních metod z povrchu i v podzemí řeší některé jeskyňářské hádanky a „oříšky“. Takto se pomocí reflexní seismiky v roce 1999 měřila hloubka dna v Holštejské jeskyni (Kalenda a Kučera 1999a, b), v roce 2001 byla penetrována Tunelová chodba ve Spirálce (Kalenda a Kučera 2001), v Holštejské jeskyni (Kalenda a kol. 2002a) a v jeskyni 561A v lomu Velká dohoda (Kalenda a kol. 2002b). V roce 2003 probíhalo tíhové ověřovací měření nad Holštejskou jeskyní (Blecha a Kalenda 2004), na které navá-

Obr. 2 Profily pod lomem Na Bradinách a detekované odrazy
 Fig. 2 Radar profiles beneath the Na Bradinách Quarry and detected reflections

zalo měření v předpolí Holštejnské jeskyně v letech 2004 (Blecha a kol. 2005) a v Bukovinkách v roce 2005 (Kalenda a kol. 2006). V letech 2003–2004 byly zjišťovány hloubky dna Hradského žlebu a jeho přítoků pomocí metody Vertikálního elektrického sondování (VES) (Kalenda a kol. 2004, 2005a). Od roku 2006 probíhalo systematické mapování horní jeskynní úrovně (Kalenda a kol. 2005) pomocí metody velmi dlouhých vln (VDV) (Kalenda a Duras 2007, 2008, 2010, Kalenda a kol. 2009a), které bylo doplněno o tíhové měření (Kalenda a kol. 2008a, 2008c, 2009a, 2009b, 2010, 2011). Samostatnou metodou Nabitého tělesa (NT) byl mapován směr odtoku vody z Křížova závrtnu (Kalenda a kol. 2008b). Od roku 2009 probíhá v jeskyni 13C u Holštejna měření náklonů pro účely predikce silných zemětřesení (Kalenda a Neumann 2011). Pokusně byl také použit georadar v lomu Malá dohoda, který pod dnem lomu dokázal zachytit volné dutiny z hloubek cca 12–15 m (P. Dostál a P. Kalenda 2006 nepublikováno). Protože na místech s hlínami nebo jíly se jeho hloubkový dosah zmenšil na několik prvních metrů, nedošlo k jeho širšímu nasazení.

V roce 2015 nastala výjimečná situace v tom, že se spojily síly několika speleologických skupin v Moravském krasu a proběhl geofyzikální týden v nebývalém rozsahu, jak co do použití metod, tak objemem měření. Výjimečný

byl geofyzikální týden i tím, že byla v nebývalém rozsahu nasazena úplně nová aparatura – georadar s výjimečným výkonem a tím i hloubkovým dosahem. Navíc jsme v průběhu týdne použili pro různé účely čtyři různé geofyzikální metody:

- a) Vertikální kyvadlový náklonoměr, kterým se měří deformace masivu vlivem napětových vln. Toto měření slouží k predikcím zemětřesení (Kalenda a Neumann 2011). V průběhu geofyzikálního týdne byl opraven modem, sloužící k přenosu dat z jeskyně ^{13}C na povrch a dále na internet a bylo obnoveno on-line měření náklonů a dilatací na stejném zlomu pomocí TM-71 (Košťák 1969).
- b) Metoda VDV, kterou byla proměřena plocha 10 ha nad Sloupským koridorem Amatérské jeskyně. Cílem měření bylo nalézt možné chodby staré vysoké jeskynní úrovně ve smyslu Hypra (1980).
- c) Měření georadarem (Tengler 2012) proběhlo na několika plochách, mimo jiné i nad částí, která byla proměřena metodou VDV (viz b).
- d) Odporové multielektrodové měření nad místem, které bylo vytipováno letec-kou prospekci a ověřeno následně georadarem jako místo možného průniku do zasedimentovaného podzemí z povrchu.

Výsledky geofyzikálního měření

Vertikální statické kyvadlo – náklonoměr

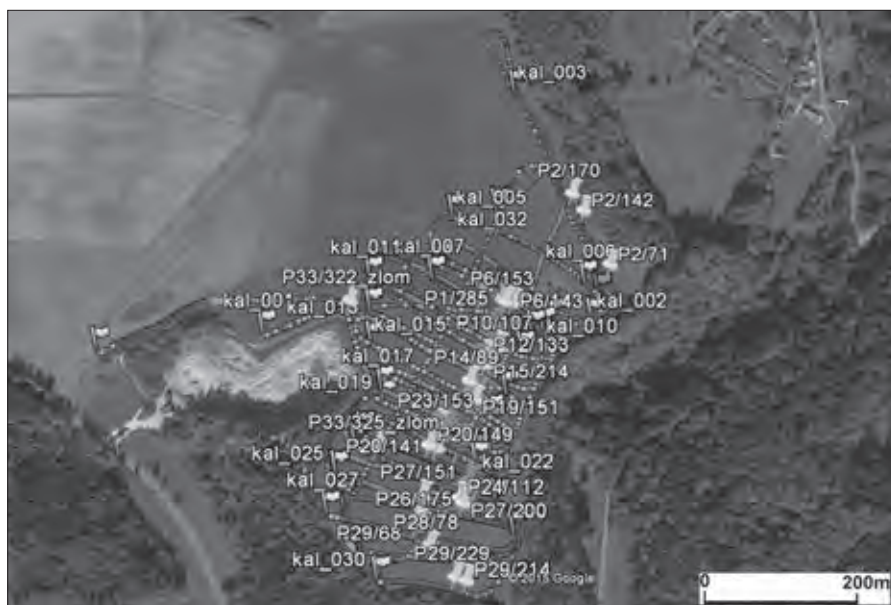
Po několika testech se podařilo zjistit, že při bouřce v krasu a okolí došlo ke zničení modemu, který přenášel data z povrchu do jeskyně ^{13}C a zpět. Modem byl vyměněn a na místě v jeskyni bylo zahájeno opětovné on-line měření.

Měření metodou Velmi dlouhých vln (VDV)

Měření VDV navázalo na řadu měření od roku 2007 (viz výše) a tentokrát probíhalo nad Sloupským koridorem pod lomem Na Bradinách (viz obr. 1). Cílem nebylo nalezení dalších chodeb v této aktivní jeskynní úrovni, ale naopak pokusit se vymapovat staré (většinou zasedimentované) chodby vysoké jeskynní úrovně v hloubkách okolo 40 m, kam až sahá hloubkový dosah této metody. Podařilo se detekovat několik anomálně vodivých zón, které mohou být hledanými jeskyněmi (viz obr. 1).

Měření georadarem RTG

Hlavní náplní geofyzikálního týdne bylo měření novým typem georadaru RTG, jehož vysílač je schopen dodat do antén puls o napětí 15 kV a odraženou vlnu zaznamenat najednou v celé délce až do 30 μs , je tedy teoreticky možno se dostat do řádově větších hloubek. Tento abnormální výkon a také provozní výkon georadaru, který může být i tažen za autem, dokáže proměřit až 10 km profilu za hodinu, umožnil uskutečnit řadu měření na mnoha lokalitách a detekovat

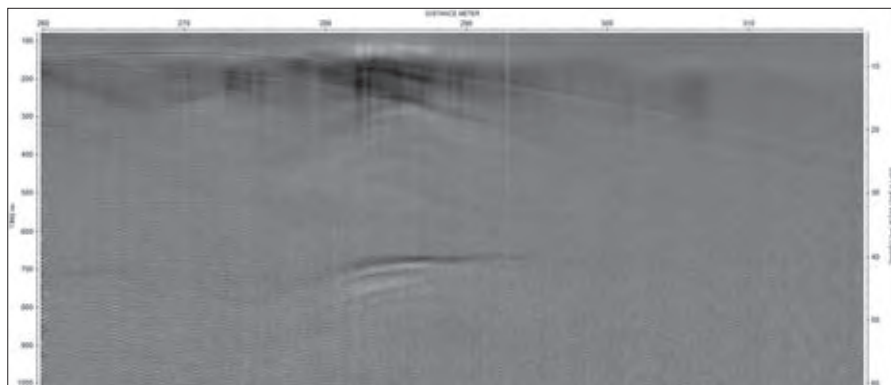

Obr. 3 Profily nad Holštejskou jeskyní a detekované odrazy od stropu jeskyně
 Fig. 3 Radar profiles above the Holštejská Cave and detected reflections of the cave roof

nejenom jeskyně horního patra a vysoké jeskynní úrovně, ale také se podívat na jeskyně na aktivním toku v hloubkách okolo 100 m. Vrcholem georadarových měření pak bylo jeho použití v podzemí v jeskyni Nový Lopač, kde se s jeho pomocí podařilo nalézt volné prostory za dosud koncovým sifonem pod Blažkovým závrtem (nebo jižněji). Za tento sifon se už několik let neúspěšně pokoušeli dostat jak potápěči, tak speleologové „suchou“ nohou po jeho vyčerpání (Doležal 2007).

Měření georadarem RTG o geofyzikálním týdnu proběhlo na těchto známých lokalitách: v jeskyni Nový Lopač, nad Holštejskou jeskyní, v lomu Malá dohoda, v lomu Velká dohoda nad jeskyní č. 561A (Kalenda a kol. 2002), pod lomem Na Bradinách (viz obr. 2), nad Pytlíkovou a Suchdolskou jeskyní (Audy 2003, Kalenda a kol. 2010), nad Němcovými jeskyněmi I a II a v okolí závrtnu U hrušky.

Vrcholem (technickým i fyzickým) bylo měření georadarem RTG u koncového sifonu pod Blažkovým závrtem v jeskyni Nový Lopač. Georadar byl rozebrán na části a dovečen celou jeskyní (cca 300 m) přes všechny stupně a vodopády až do prostor za sifonem – Kacitákem, zde smontován s malými anténami a nasazen k použití, ale nejen v obvyklé horizontální poloze, ale byl tažen i po těsných chodbách tak, aby odrazy pocházely z neznámého předpolí. Takto byly přímo na místě nalezeny volné prostory a chodby, z nichž některé byly velice

Obr. 4 Primární záznam georadaru nad Holštejskou jeskyní (284–294 m, hloubka stropu 40 m)
 Fig. 4 The raw record of radar measurement above the Holštejská Cave (284–294 m, depth of the cave roof is 40 m)

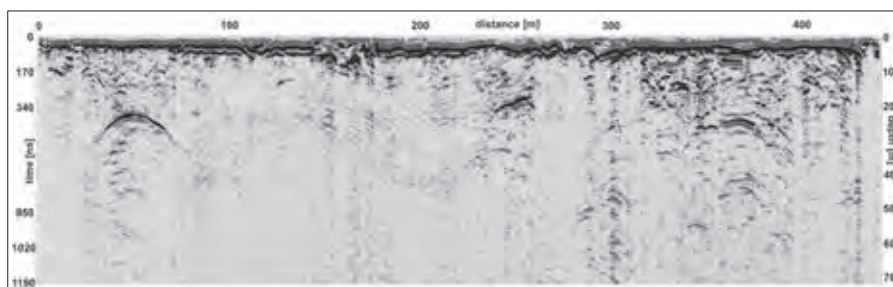
blízko (jen několik metrů) od dostupných míst. Nadějně prostory byly přímo na místě označeny a do těch nejbližších bude pravděpodobně vyvrtáno několik ověřovacích vrtů. Budou také vyčištěny chodby založené vytěženým materiálem, kde se rýsuje další možné pokračování. I přes drobné technické problémy, kdy do radaru zateklo jemné bahno, pokračovalo měření i druhý den na dalších lokalitách.

Druhou lokalitou se stala plošina nad Holštejskou jeskyní, kde byly již dříve použity téměř všechny dostupné geofyzikální metody za účelem nalezení pokračování této jeskyně (viz Úvod). Bylo změřeno celkem 8 600 m profilu (viz obr. 3) s minimální ztrátou dat cca 3 % (rušení, blokový krokoměř, chyby přenosu dat...). První profily vedly přímo nad známou částí Holštejské jeskyně, která vyniká svým mohutným portálem s vodorovným stropem a šířkou až 40 m a je zcela vyplněna fluvialními sedimenty o mocnosti až 22 m. Jelikož se nachází v hloubce „jen“ 40 m pod povrchem plošiny, je zcela ideálním objektem pro „kalibraci“ georadaru. Již na primárních datech byly jasně patrné odrazy signálu 25 MHz od stropu jeskyně (viz obr. 4). Na celkem 33 profilech se podařilo vymapovat pokračování Holštejské jeskyně cca 400 m do předpolí až téměř ke srázu do Hradského žlebu. Kromě Holštejské jeskyně byly také zachyceny odrazy od Keprtovy jeskyně a jeskyně pod závrtem č. 66 (přítok do Staré Amatérské jeskyně), která je v hloubce cca 80 m pod povrchem plošiny. Jižně od lomu Malá dohoda byl také detekován velký zlom, který pokračuje východním směrem do Nové Rasovny a který se stal významnou odvodňovací cestou.

Třetí lokalitou se stal lom Velká dohoda, kde bylo georadarem zmapováno dno celého lomu. Spolehlivě byly detekovány všechny dutiny všech pater jeskyně č. 561A. Naopak, na protilehlé (jihovýchodní) straně lomu nebyly pod dnem nalezeny žádné významnější prostory.

*Obr. 5 Profily a detekované středy chodeb jeskyní (čísla udávají hloubku pod povrchem)
Fig. 5 Radar profiles and detected centers of cave corridors (numbers show the depth of corridors below the surface)*

*Obr. 6 Radarogram na profilu č. 46 nad Pytlíkovou jeskyní. Odrazy od jeskyně ve staničních 50 m a 250 m jsou označeny šipkami na obr. 5
Fig. 6 Radarogram of profile No.46 above the Pytlíková Cave. The reflections from the cave at the positions 50 m and 250 m are marked by arrows on the Fig. 5.*

Čtvrtá lokalita, která byla proměřena georadarem RTG, byla známá plošina nad Pytlíkovou a Spodní Suchdolskou jeskyní (Audy 2003, Kalenda a kol. 2010). Protože také tam se nacházejí jeskyně v hloubkách do 40 m, nebylo problémem vymapovat jejich pokračování, které potvrdilo předchozí tíhová i virgulová měření (Kalenda a kol. 2010) (viz obr. 5).

Kromě Pytlíkové jeskyně byly jednoznačně detekovány dutiny v pokračování Spodní Suchdolské jeskyně se stropem v hloubce 39 m (viz obr. 5) a potvrdil se tak předpoklad z virgulových a tíhových měření o zalomení jeskyně k jihu a dalším pokračování v původním směru.

Pátou lokalitou byla plošina jižně od Suchdolu okolo závrtu U hrušky a nad jeskyněmi Němcova I a II.

Ověření leteckého průzkumu metodou odporové tomografie

V rámci vyzkoušení možností leteckého průzkumu ke zjišťování závrťů v oblasti Moravského krasu byl objeven dosud neznámý závrť v blízkosti jeskyně Balcarka přibližně na souřadnicích 49.3757939N, 16.7574175E. Průzkum byl prováděn hexakoptérou Tali H500 s full HD kamerou iLook+. Snímek závrtu (viz obr. 7) je pořízen z výšky cca 50 m.

Zda se opravdu jedná o závrť jsme se rozhodli vyzkoušet metodou elektrické odporové tomografie EOM. Na obr. 7 jsou čarami vyznačena místa začátku a konce měřené plochy – začátek je blíže ke křižovatce. Na obr. 8 je vidět v místě kruhu na louce otvor do podloží.

Tento otvor je jasně patrný i při pohledu z boku (viz obr. 9). Otvor je zde označen jako odtokový komín. Z obrázku je dále zřejmé, že skalní podloží je v tomto místě 15–20 m hluboko.

Lze říci, že byla potvrzena možnost objevů dosud neznámých závrťů metodou letecké prospekce. Zároveň byla potvrzena vhodnost metody EOM ke zjišťování faktu, zda se skutečně jedná o závrť. Následné měření georadarem ukázalo sice zřetelné anomálie (odrazy od stěn závrtu), ale plošně velice omezené (délka viditelného reflexu na profilu č. 5 nepřevýšila 2 m), takže bylo věcí náhody, zda profil povede přímo nad závrtem či nikoli. Velmi důležitá je možnost detekovat zcela zasedimentované prostory a udělat si obrázek o genezi systémů.

*Obr. 7 Letecký snímek louky v blízkosti jeskyně Balcarka s neznámým závrtem
Fig. 7 The air photo of the meadow near the Balcarka Cave with until now unrecognized sinkhole*

Velice zajímavé by bylo použití přesného leteckého 3D skenování a měření terénu metodou Lidar. Pro další výzkum je velmi důležité metody kombinovat a uvědomit si, že ne všechny podzemní prostory jsou geofyzikálními metodami zachytitelné a ne všechno, co se naměří, jsou volné prostory. Zvláště u georadaru platí, že je třeba velkou praxi při vyhodnocování radarogramů a je důležité naměřené anomálie doměřit zahuštěnou sítí.

Závěr

Geofyzikální týden přinesl řadu zásadních objevů a poznatků. Podařilo se zpřesnit lokalizaci pokračování Holštejnské jeskyně, podařilo se potvrdit pokračování Spodní Suchdolské jeskyně, a co bylo nejdůležitější, podařilo se najít volné prostory za koncovým sifonem v jeskyni Nový Lopač a jinde na Ostrovsku a Vilémovicku, které jistě povedou k dalším postupům a průnikům do dosud neznámých jeskyní. Byly zmapovány oblasti nad dosud neznámými jeskyněmi. V neposlední řadě se podařilo opět zprovoznit dlouhodobé měření deformací v jeskyni 13C, které již v minulosti přineslo zásadní poznatky o procesech před velkými zemětřeseními.

Summary: Geophysical week 2015

The forces of several speleological groups in the Moravian Karst in 2015 were joined with the aim to find with a help of several geophysical methods new spaces in the underground or the continuation of known caves during "Geophysical week". The result of the measurement was: the discovery of the continuation of the Holštejnská Cave, continuation of the Spodní Suchdolská Cave, the discovery of new free spaces in the surrounding of Blažkův závrť sinkhole and other, until now unknown caves at Ostrov and Vilémovice areas.

Literatura:

- Audy, I. (2003): Za tajemstvím jedné žlebové stráně. – *Speleofórum*, 22: 7–8. Praha.
- Blecha, V., Kalenda, P. (2004): Gravimetrický průzkum Holštejnské jeskyně v Moravském krasu. – *Zprávy o geol. výzkumech v roce 2003*: 128–130.
- Blecha, V., Kalenda, P., Mravec, P., Kučera, J. (2005): Gravimetrický průzkum pokračování Holštejnské jeskyně. – *Speleofórum*, 24: 6–8. Praha.
- Doležal, F. K. (2007): Čerpací pokus v jeskyni Nový Lopač.
- Hypr, D. (1980): Jeskynní úrovně v severní a střední části Moravského krasu. – *Sbor. Okr. muzea v Blansku, XII*: 65–79. Blansko.
- Kalenda, P., Kučera, J. (1999a): Seismické měření hloubky dna Holštejnské jeskyně. – *Speleo*, 29/2000: 9–11. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J. (1999b): Seismické měření v Holštejnské jeskyni. – *Estavela*, 3, roč.1: 23–27.
- Kalenda, P., Kučera, J. (2001): Penetrační měření v Tunelové chodbě jeskyně Spirálka v severovýchodní části Moravského krasu. – *Speleo*, 33, 8–9. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J., Duras, R. (2002a): Geofyzikální a geotechnická měření v Holštejnské jeskyni. – *Speleo*, 35: 5–11. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J., Duras, R. (2002b):

- Penetrační měření a nivelace v jeskyni 561A. – *Speleo*, 35, 11–12. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J., Duras, R., Mravec, P. (2004): Zjišťování hloubek dna a vývoje Hrádského žlebu. – *Speleofórum*, 23: 19–22. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J., Duras, R., Mravec, P. (2005a): Zjišťování hloubek dna přítoků do Hrádského žlebu. – *Speleofórum*, 24: 3–5. Praha.
- Kalenda, P., Kučera, J., Mravec, P. (2005): Vývoj jeskynních systémů v severní části Moravského krasu s přihlédnutím k novým poznatkům z Holštejnské jeskyně. – *Acta Mus. Moraviae, Sci. geol., XC*: 191–216.
- Kalenda, P., Blecha, V., Hrutka, M., Mravec, P. (2006): Bukovinky – gravimetrické měření v Moravském krasu. – *Speleofórum*, 25: 77–78. Praha.
- Kalenda, P. (2006): Teplotní měření v Křížově závrtu v Zadních Bukovinkách. – *Speleo*, 44: 10–13. Praha.
- Kalenda, P., Duras, R. (2007): Bukovinky – měření metodou velmi dlouhých vln. – *Speleofórum*, 26: 80–82. Praha.
- Kalenda, P., Duras, R., Kučera, J. (2008a): Příklady použití geofyzikálních a geotechnických prací v krasových oblastech, se zvláštním zřetelem na Holštejnsko v Moravském krasu. – *Speleofórum*, 27: 128–132. Praha.
- Kalenda, P., Duras, R., Kučera, J. (2008b): Bukovinky – měření metodou nabitého tělesa (MNT). – *Speleofórum*, 27: 125–128. Praha.
- Kalenda, P., Blecha, V., Duras, R., Hrutka, M. (2008c): Mapování horního jeskynního patra (Holštejnské jeskyně) pomocí geofyzikálních metod – rozšířený abstrakt. – *Speleofórum*, 27: 133–134. Praha.
- Kalenda, P., Duras, R. (2008): Sledování pokračování horního jeskynního patra (Holštejnské jeskyně) pomocí metody VDV. – *Geol. výzk. Mor. Slez. v roce 2007*: 90–93.
- Kalenda, P., Mravec, P., Duras, R., Musil, F. (2009a): Mapování horního jeskynního patra na Ostrovské plošině v roce 2008 pomocí geofyzikálních metod. – *Speleofórum*, 28: 120–123. Praha.
- Kalenda, P., Mravec, P., Musil, F. (2009b): Gravimetrické ověřování anomálií VDV na Ostrovské plošině v Moravském krasu. – *Geol. výzk. Mor. Slez. v roce 2009*: 135–138.
- Kalenda, P., Audy, I., Mravec, P. (2010): Gravimetrický průzkum nad Pytlíkovou a Spodní Suchdolskou jeskyní. – *Speleofórum*, 29: 113–115. Praha.
- Kalenda, P., Duras, R. (2010): Kde hledat pokračování jeskyně Balcarky? – *Speleofórum*, 29: 115–118. Praha.
- Kalenda, P., Mravec, P., Musil, F. (2011): Gravimetrické ověřování anomálií nad jeskyní VDV (pokračování jeskyně Balcarky) v Moravském krasu. – *Speleofórum*, 30: 122–125. Praha.
- Kalenda, P., Neumann, L. (2011): J eskyně, kyvadla a predikce zemětřesení. – *Speleofórum*, 30: 126–128. Praha.
- Košťák, B. (1969): A new device for in situ movement detection and measurement. – *Experimental Mechanics*, 9, 8: 374–379.
- Tengler, R. (2012): Služby georadaru. <http://www.georadar.rtg-tengler.cz/>

Obr. 1 Profily a křivky proudových hustot (na str. 2 obalu)
Fig. 1 Profiles of VLF method and current density curves

Obr. 8 3-D odporový model zkoumané oblasti „Rogendorf“ (na str. 2 obalu)
Fig. 8 3-D resistivity model of the area “Rogendorf”

Obr. 9 Boční pohled na 3-D odporový model zkoumané oblasti „Rogendorf“ (na str. 2 obalu)
Fig. 9 The cross-section of the 3-D resistivity model of the area “Rogendorf”

Nové naleziště holocenních pěnovců v jižní části Moravského krasu

Ladislav Slezák

Na území Moravského krasu je celá řada míst, kde vyvěrají na povrch vápen-
cem mineralizované vody. Jakmile dojde k situaci, kdy roztoky opouští kysličník
uhličitý, dochází ke srážení drobných krystalků kalcitu. Tyto následně obalují
materiály, přes které přetéka. Dochází tak k inkrustacím a postupně tvorbě
pitoreskních tvarů, podle toho, na čem krusty narůstají. Obalují se tak větvičky,
listy, mechy, traviny, úlomky hornin či zbytky živočichů.

Hmoty narůstajících pěnovců, v závislosti na vydatnosti a nasycenosti zdrojů,
časovém intervalu a konzervaci mohou tvořit kuželovitá tělesa úctyhodných
rozměrů. Dobrým příkladem nám může být pěnovcová akumulace pod jeskyní
Štajgrovkou v Pustém žlebu. K vylepšení představ o jejím rozsahu přispěla ne-
dávná rekonstrukce vodovodního přivaděče. Kužel byl ve spádnicí od vchodu
jeskyně až k silnici otevřen rýhou. Pěnovce tak byly odkryty a bylo možno sledo-
vat jak jejich uložení, tak obsah jimi obalených materiálů.

V 50. letech minulého století byla nedaleko jeskyně Jáchymky u Josefova
ve střední části Moravského krasu vyražena průzkumná štola. V počtvě portálu
byla zaražena na kontaktu redukovaných bazálních klastik a granitu. Byla ra-
žena mírně dovrčně a prochází souvrstvím josefovských vápenců.

V průběhu ražby bylo přetato několik poruch, z nichž některé jsou zvodnělé.
Jejich vody jsou mineralizovány a po opuštění ústí štoly přetéka volně po spád-
nici svahu. Vysrážený pěnovec inkrustuje materiál stolového odvalu i organické
materiály na něm uložené. Počátek tohoto procesu je tedy přesně datovatelný.
Kapacita vodního zdroje je poměrně malá, jen několik decilitrů za minutu. Přesto
inkrustace probíhá natolik intenzivně, že již celá horní část haldy je zpevněna.

Při výkopových pracích v západní části obce Mokrý bylo konstatováno, že
terény nejen že jsou silně podmáčeny, ale podloží obsahuje polohy kašovitých
pěnovců, podobných nickamínku. Jsou to patrně terény, na nichž v širokém roz-
ptylu vycházejí k povrchu krasové vody z velkých akumulací vázaných na povodí
Říčky a Hostěnického potoka.

V průběhu měsíce října 2015 byla prováděna revize a údržba regulované
části potoka Časnýř u Kanic v místech pod jeho prameništěm. Ukázalo se, že
zmenšené profily na průtoku regulací nejsou zapříčiněny sedimenty s možností
jejich výplachu, ale poměrně kompaktními pěnovci.

Vody Časnýře, o nichž je známo, že jde o vody krasové, jsou masivně mine-
ralizované. Jejich poměrně rozsáhlé povodí pod Babickou plošinou s vazbou na

povodí Křtinského potoka poskytuje dostatečné minerální zdroje. Hydrologie vazeb byla dlouhodobě sledována a byla publikována (Slezák 2013).

Nález pěnovců v Kanicích je unikátní nejen jako takový, ale stejně tak, jako pěnovce u Jáchymky, je poměrně přesně datovatelný. Regulační úpravy na pramenech Časnýře proběhly v 50. letech minulého století. Naskýtá se tu ještě jedna otázka.

Celá plocha vyvěračky byla vymezena jako plocha pro odběr pitné vody pro obec Kanice (ochranné pásmo vodního zdroje). Směrem od jímacího zdroje k SSV byla provedena v údolní nivě ochranná meliorace s vyústěním hlavníku do ochranného příkopu.

Toto opatření funguje v období zvýšené srážkové činnosti, kdy dokonce jeho kapacita nestačí a vzduté vody vystupují na terén. Odtékají za kulminace jako široká plochá vodoteč s vývěrem téměř až při okraji lesa (u remízku).

V 70. letech minulého století byla ukončena rozsáhlá skládka průmyslových odpadů na Babické plošině. Po několika letech proběhla revizní akce, sledování možné kontaminace z této skládky. Bohužel, bylo shledáno, že kontaminace kadmíem, olovem, zinkem a rtutí zasáhla vodárenský objekt na prameništi Časnýře v Kanicích. Odběr byl s okamžitou platností odstaven. Kontaminace bude patrně dlouhodobě ovlivňovat vody ve vyvěračce. Analýzami pěnovců by patrně bylo možno též vysledovat působení kontaminantů na jejich vývoj.

Hydrografické poměry dlouhodobě sledujeme. V roce 2014 nastala krátkodobá kulminace v dubnu, v roce 2015 již kulminace v květnu nedosáhla přetoku na louku a je pravděpodobné, že kapacity akumulací krasových vod nadále klesají. V říjnu 2015 z vyvěračky odtékalo kolem 4–5 l.s⁻¹. Jde patrně o vody spodního krasového pásma, které jsou mineralizované, ale o jejichž chemismu patrně už nic nevíme.

Literatura:

Slezák L. (2013): Příspěvek k pr oblematice hydrogeologie východní části Babické

plošiny a přilehlého území. – *Sborník muzea Blansko*, 2013: 25–32.

Foto 1 Vzorek pěnovců z lokality Kanice (Foto J. P., archiv SE–3)

Zahraniční lokality

Nepál aneb střecha světa má i sklep

Bedřich Musílek (ZO 6–11 Královopolská)

Na podzim roku 2015 jsme s Láďou Chmelinou a partou kamarádů vyrazili do Nepálu. Hlavním cílem výletu byly sice himalájské kopce v masivu Annapuren, ale došlo i na jeskyně. V horách jsme prošli Nar-Phu trek a po zdolání kopců se odebrali do Pokhary.

Himaláje jsou převážně tvořeny nekrasovou horninou. Proto jeskyně, které jsme cestou navštívili a viděli, byly pseudokrasového původu. Vápencová složka místních systémů slouží především jen jako pojivo. Krápníková výzdoba je spíše žádná nebo se jedná jen o náteky a drobná brčka.

V horských oblastech vznikají jeskyně v jílovcích mrazovým zvětráváním. Mají většinou délku jen několik metrů a ve vstupních portálech jsou kamenné zídky. Místními jsou využívány jako úkryt před rozmary počasí. Objevují se zde i dutiny ve štěrkových osypech, ze kterých vytéká voda. Naši zvědavost na průzkum však zastavila nestabilita materiálu chodeb. Vysoko ve skalních stěnách, v okolí vesnice Phugaon, je několik desítek lidmi vytvořených jeskyní. Jsou posledním odpočinkem dávno zesnulých, podobně jako je tomu v království Mustang. Tyto dávné rituální jeskyně jsou natolik nedostupné, až zůstává rozum stát, jak mohly vzniknout.

Po opuštění hor a přesunu do Pokhary se charakter jeskyní změnil. Zde jsou vytvářeny v jílových břidlicích, které rozplavují podzemní toky a stěny zpevňují sintrové náteky. V okolí Pokhary jsme navštívili tři zpřístupněné jeskyně. Bohužel jiné se nám během našeho putování najít nepovedlo.

Foto 1 Portál jeskyně v horském masivu při cestě do Phugaonu (Foto B. Musílek)

První z nich byla Bat Cave. Před vstupem jsme na sebe hodili bundu v domnění, že v jeskyni bude chladno. Mýlka. V jeskyni bylo neskutečné teplo. Odhaduji okolo 27 °C. Ve spojení se 100% vlhkostí a s hromadami guána tu bylo jak v pohnojeném skleníku po tmě. Jeskyně o délce zhruba 100 m však skrývala neuvěřitelný zážitek. Po průchodu vstupní síňkou se přejde do velkého dómu. Zde ze stropu visí stovky netopýrů poskládaných jeden vedle druhého. Bat Cave dostala skutečně svému jménu. Po několika minutách kochání jsme vyrazili ven. Od netopýrů vedou dvě cesty. Pohodlná, kterou jsme přišli, nebo ukloněnou puklinou s malým otvorem, kterým proniká světlo.

Druhou navštívenou jeskyní byla nedaleká Mahendra Cave. Tento systém je rozsáhlejší. Dosahuje zhruba délky 300 m. Díky předešlé zkušenosti jsme vyrazili jen v tričku a kraťasech, ale i tak bylo v jeskyni nesnesitelné teplo. Jeskyní protéká viditelně tok, který se občas objevuje a zase mizí. Část chodeb je elektricky osvětlená. Na konci osvětlené části je oltář pro obětiny místnímu božstvu. Její větší část je ponechána v temnotě. Tady konečně začalo to správné dobrodružství. V této části bylo třeba jít i mnohdy po čtyřech. Avšak projít tuto větev stálo za to. Na několika místech člověka zaujaly tvary chodeb. Jedna síňka vypadá jakoby ve stropu bylo kulaté zrcadlo. O kus dál nás zase uchvátila ba-

Foto 2 Bat Cave, strop jeskyně pokrývají stovky netopýrů (Foto B. Musílek)

Foto 3 Vstup do jeskyně Mahendra Cave (Foto B. Musílek)

Foto 4 Mahendra Cave, síň se zrcadlem na stropu (Foto B. Musílek)

Foto 5 Flóra vyrůstající z guána v Mahendra Cave (Foto B. Musílek)

Foto 6 Podzemní říčiště vytvářející jeskyni Mahendra Cave s barevnými náteky na stěnách (Foto B. Musílek)

revnost sintrových náteků. Tak syté odstíny barev se jen tak v jeskyni nevidí. Krom všech krás je zde i velké množství guána, ze kterého vyrůstají prapodivné rostliny. Přebývá tu velké množství netopýrů. Během naší návštěvy jich bylo jen pár, avšak množství guána svědčí o opaku.

Poslední navštívenou jeskyní byla Gupteshwor Mahadev Cave, jejíž součástí jsou i nedaleké vodopády Davis Falls na řídce Pardi Khola. Tyto vody padají do mohutného ponoru a z jícnu ponorové propasti fouká silný průvan nasycený kapkami tříštící se vody, který stoupá vzhůru a mihotá vši zelení okolo hrdla propasti. Přes rušnou ulici, nějakých 200 m, je pak samotný vstup do jeskyně. Vchod je velmi monumentální. Nejedná se jen o jeskyni, ale zároveň i o Templ (svatyni/chrám). Po sestupu točitým schodištěm, jehož levou část lemují sochy místních božstev a pravou mohutné kamenné zábradlí, se dostáváme železnými dveřmi dovnitř. Zde je cítit zápach rozkládajících se obětí z oltáře. Po průchodu betonovým labyrintem a sestupu po několika schodech se ocitáme před samotným oltářem. Za ním je opět pár schodů do pokračování jeskyně. Jdeme dál, ale v tom nás zastaví hlídač. Vysvětluje, že je pokračování z důvodu rekonstrukce osvětlení a zábradlí nemožné. Pokoušíme se ho všelijak přesvědčit, aby nás pustil. Hlídač je neoblomný a stojí si tvrdě za svým. Z bezpečnostních dů-

vodů do konce oprav tam nikdo nesmí. Neobměkčilo ho ani vysvětlení, že jsme jeskyňáři a na pohyb v podzemí jsme zvyklí a osvětlení máme vlastní. I přes to všechno nám zbytek jeskyně zůstal uzavřen. Pokračování by mělo být v podobě hlubokého kaňonu s jezery na dně a občasným prosvitnutím denního světla z povrchu. Trochu zklamání odcházíme, ale na druhou stranu to bereme pozitivně, máme o důvod víc se do Nepálu vrátit.

Foto 7 Hlavní chodba jeskynního systému Mahendra Cave (Foto B. Musílek)

Pseudokras a historické podzemí

Tajuplný podzemní svět

Jiří Prokop (ZO 6–18 Cunicunulus)

Začátkem měsíce března 2016 byla naše ZO požádána producentskou firmou Made By Golem o odbornou pomoc při natáčení dokumentárního filmu nazvaného „Tajuplný podzemní svět.“ V první fázi šlo o to, abychom vytipovali vhodné podzemní lokality pro natáčení v oblasti Nové Město na Moravě a Bystřice nad Pernštejnem. Mezi základní požadavky patřila dobrá dostupnost terénem a pochopitelně zajímavé a neotřelé prostory.

Naše ZO vytipovala několik míst a postupně jsme je seškrtnali na čtyři lokality. Dodatečně se zjistilo, že jedno místo nelze z blíže nespecifikovaných důvodů navštívit a tak zůstala místa tři. Byla to:

Štola Cechhauz, ve které na počátku minulého století probíhala krátkodobě těžba polymetalů. Štola nafárala ve spodních partiích starší a významnější důlní dílo Kupferštola, ve které probíhala ražba v 18. století a která dodnes s Cechhauzem komunikuje.

Druhou lokalitou bylo podzemní dolování vápence na Novoměstsku. Na této lokalitě probíhala ve druhé polo-

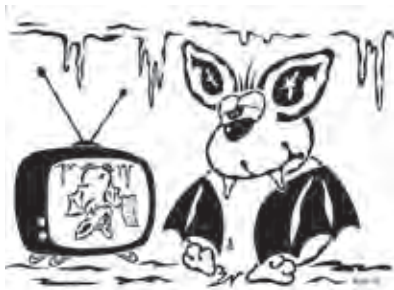
vině minulého století těžba vápence. Dodnes zůstala dochována jedna rozsáhlá podzemní komora s několika rameny a krasovými dutinami. Tuto lokalitu naše ZO před časem zdokumentovala.

Jako poslední lokalita byla zvolena štola Pod farou, která se nachází nedaleko města Příbryslav. Jde o důlní dílo, o kterém se nedochovala žádná dokumentace. Rovněž se nedochoval ani název štoly, proto byl ke konci minulého století dán štole pracovní název Pod farou. Dle způsobu ražby se usuzuje, že přední část štoly mohla být ražena již koncem 13. století, zadní partie by mohly být raženy později.

Samotné natáčení proběhlo posledním den v březnu. Celým dokumentárním filmem provázel známý vědecký pracovník RNDr. Václav Cílek. Na posledním stanovišti proběhl na úvod rozhovor ohledně poslední fáze historie štoly Pod farou s místostarostou Příbryslavi panem Omesem.

Akce se vydařila a nezbývá, než se těšit, až bude film zpracovaný a poté odvyšlání.

Krátké a jiné zprávy

Speleookénko

Přehled zpráv a zpráviček z internetových serverů (říjen 2015–březen 2016)
(ochutnávka z webu – pokud máte zájem vědět více, hledejte na příslušných webech)

Jan Kelf Flek

ČSS

<http://www.speleo.cz/>

Speleofórum 2016 – Jubilejní 35. ročník setkání Speleofórum se uskutečnil ve dnech 22.–24. 4. 2016 ve Sloupu.

Vývoj struktury členstva ČSS

<http://www.speleo.cz/vekova-struktura-css>

Vyšel nový UIS Bulletin číslo 57/2, který vydává Byro Mezinárodní speleologické unie.

<http://www.speleo.cz/file/4897/uis-bulletin-57-2-pdf-interactive-version-december-2015.pdf>

web CHKO MK – Webové stránky strážce přírody Správy CHKO Moravský kras

<http://www.strazcichkomk.cz/home/zpravy>

ZO ČSS 1–04 Zlatý Kůň

<http://zlatykun.com/>

9. 4. 2016 – Tajemný svět podzemí – Malá konference ke 30. výročí organizované speleologie na Děčínsku.

ZO ČSS 1–05 Geospeleos

<http://www.geospeleos.com/>

11. 12. 2015 v **Teplíci nad Metují tragicky zahynul Vladislav Konvička**, řečený Hobo či Horník, dlouholetý člen Společnosti Barbora – skanzenu Solvayovy lomy.
- 2.–3. 10. 2015 **Záznam z konference na setkání Solvayovy lomy 2015** – příspěvky odborné konference o výzkumu přírodního i umělého podzemí Výzkum v podzemí 2015.
- 2.–4. 10. 2015 **proběhlo Setkání jeskyněářů** ve skanzenu Solvayovy lomy u Bubovic, věnované památce Jiřího Kukly a Antonína Zelenky.

ZO ČSS 1–06 Speleologický klub Praha

<http://speleo.kuk.cz/>

1. 5. **Chlumochod 2016** – 15. ročník nejstarší české soutěže v technickém lezení na laně.
16. 3. 2016 **Výzkum v podzemí 2015** – odborná konference o výzkumu přírodního i umělého podzemí.
28. 2. 2016 **Ahoj Vládo** – zemřel Vladimír Vojtěh.
28. 2. 2016 **Povrchová sonda nad komínem Vlčí vyhlídky na Chlumu.**

ZO ČSS 1–10 Speleoaquanaut

<http://www.speleoaquanaut.cz/>

21. 1. 2016 **Sledujte ONLINE: Expedice Xibalba 2016, Mexiko–I., II. a III.**
27. 2. 2016 **Únorovka podruhé** – Druhá, dotáčecí akce v lomu Mexiko v sobotu 27. 2. 2016 proběhla za účasti dronu. Byl proveden sestup do Gotické štoly a rovněž prověřen současný stav Únorové propasti potápěčem pod sestupovou šachtou ze 4. patra štol.
- 2016 **Únorová propast, nečekané ovoce** – Natáčení dalšího dílu našeho seriálu o čtvrtstoletí na Americe v Únorové propasti.
12. 12. 2016 **Akce Demänovská, prosinec 2015** – Cílem akce je Jeskyně míru a zmapování Žikešova dómu, který se nachází v jednom ze sifonů Mramorových síní. Podle slovenských kolegů nezmapované části, které mohou pustit dále do nových prostor.
28. 11. 2015 **Prokletá Sedmnáctka konečně poodhaluje tajemství** – Při sobotní akci 28. 11. 2015 se na Skalístém potoce konečně podařilo projít přes kámen v sifonu 17.17, který nás stál v minulosti už tolik úsilí, potu a bohužel i daň nejvyšší...
- 2015 **Zase ty Sedmnáctky – Skalístý potok** – Společnými silami jsme se vydali na Skalístý potok – Speleodiver (SK) a Speleoaquanaut (CZ). V horních částech, konkrétně v sifonu 17.17., na nás čeká nedokončená práce v podobě rozebrání kamene, který nám brání v dalších objevech.
- 2015 **Doporučujeme: důlní skanzen Majrovka na Kladensku**
2. 10. 2015 **Sardinie 2015 – chcie a chčie, říkal to děda...** – Divoká, autentická reportáž od přímého účastníka letošní expedice na Sardinii, Radka Teichmanna.

ZO ČSS 4–01 Liberec

<http://www.speleolbc.cz/>

Členové ZO usilovně bádají na lokalitě **Ondříkovice v Turnovském krasu**. Na webu naleznete zprávy z jednotlivých akcí v této paleovývěrové jeskyni.

17. 10. 2015 Vyklizení šachty – Hanychovská – Krátká zpráva z další z mnoha akcí zaměřených na vyklizení materiálu ze dna vstupní propasti.

ZO ČSS 5–01 Bozkov

<http://www.speleobozkov.cz/>

2015 Aktuálně z naší činnosti – krátká zpráva z našich aktivit v roce 2015. Ač to dle těchto stránek nevypadá, rozhodně nezahálíme.

ZO ČSS 6–01 Býčí skála

<http://www.byciskala.cz/>

30. 3 2016 Archeologický podvod století! Je slavný bronzový býček podvrh?

28. 2. 2016 Jeskynní svatyně v Býčí skále – článek v časopisu Tajemství české minulosti (č. 48).

6. 2. 2016 Nové objevy ve Fialové chodbě – V sobotu 6. 2. 2016 se po několikaleté práci podařilo dosáhnout významného postupu ve Fialové chodbě.

15. 11. 2015 Fotodokumentace povodně na Jedovnickém potoce v r. 1972. V tomto příspěvku autoři předkládají album 75 anotovaných fotografií následků povodně, které byly pořízeny krátce po ní. Materiály okomentoval jejich autor V. A. Gregor. Fotografie letos objevil M. Golec v archivu Moravského zemského muzea, do kterého se dostaly po zániku Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea (KOMM) v r. 1977.

31. 10. 2015 Propad nad Býčí skálou Tato nová lokalita se nalézá vysoko nad Křtinským údolím v pomyslném trojúhelníku mezi jeskyní Kostelík, závrtvy Tři kotle a Kočárovou cestou. Nalezena byla náhodně v pátek 25. 9. 2015 Milanem Skoupým (ZO ČSS 6–01 Býčí skála) při sběru hub.

19. 10. 2015 Průstup jeskyněmi Jedovnického potoka ve Sborníku Muzea Blansko 2015.

ZO ČSS 6–04 Rudice

<http://www.jeskynar.cz/rudice>

8. 2. 2016 Na dně Andy's cave?

14. 1. 2016 Budapešť – celoskupinový výlet do Budapešti.

ZO ČSS 6–08 Dagmar

<http://www.jeskynar.cz/dagmar>

Dagmaráci opět podávají množství zpráv z pracovních akcí na jejich domovských lokalitách a na lokalitách jejich slovenských kolegů. Jejich rozsah se vymyká rozsahu Speleookénka, ale neváhejte a navštivte jejich web. Namátkou uvádíme:

7. 4. 2016 Návrat do Jedelského propadání? (11.–13. 3. 2016)

- 4. 4. 2016 Opustil nás René Nešpor** – Po radostném zvěstování objevů v Tisovci tentokrát přicházíme se smutným oznámením, opustil nás jeskyňář a náš kamarád, René Nešpor.
- 24. 2. 2016 Tisovec opět úspěšný: 2 jeskyně, 2 objevy! (24.–28. 2. 2016)** – Kvůli tomu jsme přijeli: zabádat, stihnout nějakou exkurzi či povrchovku a pokusit se navázat na objevitelské úspěchy posledních akcí. A to se nám povedlo.
- 20. 3. 2016 Kamenování v Dómu nádob a lezení v Horním patře (12.–14. 2. 2016)**
- 18. 3. 2016 Malá Fatra (6.–7. 2. 2016)**
- 6. 3. 2016 Sobota na Žďáru (5.–6. 2. 2016)**
- 21. 1. 2016 Výpomoc v Ochozské jeskyni (24. 1. 2016)**
- 18. 1. 2016 Shrnutí roku 2015** – Hlavním pracovištěm v jeskyni Dagmar byla Propast pod Kaplí, kde jsme pokračovali na dvou místech: upravovali jsme dno v plazivce vybíhající z propasti a dále zahlubovali současné dno propasti. Tam se nám podařilo obnažit několik volných škvír, kterými bylo vidět až 4 m kolmo dolů.
- 27. 1. 2016 Bádání od Dagmary až po ZuB (29. 12. 2015–2. 1. 2016)**
- 13. 1. 2016 Dosažení dna III. propasti! (4.–6. 12. 2015)**
- 2. 12. 2015 Zraz speleopotápačův v Tisovci a Moravská jaskyňa (8.–11. 10. 2015)**
- 21. 10. 2015 Beskydy aneb exkurze do pseudokrasu (11.–13. 9. 2015)** – Dušan „Havíř“, který právě zde začínal se skupinou Orcus jeskyňářit, pro nás připravil víkendovou akci, která nás měla důvěrněji seznámit s podzemím Beskyd.
- 14. 10. 2015 Jaskyniarsky týždeň na Malé Fatře (19.–23. 8. 2015)**
- 11. 8. 2015 Dagmarácký pracovní týden (3.–12. 7. 2015)**

ZO ČSS 6–12 Speleologický klub Brno

<http://www.jeskyнар.cz/speleoklub-brno>

- 16. 10. 2015 Ve sborníku muzea Blansko je článek** Hugo Havla a Igora Harny Sedmdesát let Speleologického klubu v Brně – příspěvek k historii průzkumu Moravského krasu.

ZO ČSS 6–14 Suchý žleb

<http://www.suchy-zleb.cz/>

- 22. 11. 2015 Rajbas 2015** – Pro velký úspěch se nakonec přednáška o Iron Deep konala hned dvakrát. Díky všem za účast a podporu.

ZO ČSS 6–16 Tartaros

<http://www.tartaros.eu/>

- 7. 3. 2016 Zemřel Jiřík Gregor** – S velkým smutkem v srdci oznamujeme, že nás v sobotu 5. 3. 2016 navždy opustil náš kamarád Jiřík Gregor. Zemřel náhle, nečekaně v jeskyni, kterou měl rád, v Novém Lopači.
- 3. 3. 2016 Rumbál 12. 3. 2016** – Jako každý rok byl uspořádán tradiční RumBál.

ZO ČSS 6–17 Topas

<http://www.topas.speleo.cz/>

- 30. 3. 2016 Suchdolské ponory a Suchdolský potok** – Na Suchdolském potoce probíhaly od roku 2014 rozsáhlé stavební vodohospodářské práce, které výrazně ovlivňovaly speleologickou činnost v Horním i Spodním suchdolském ponoru. Stará požární nádrž navazující bezprostředně na oba ponory byla spodní výpustí vyprázdněna i s větším množstvím drobných ryb.

ZO ČSS 6–18 Cunicunulus

<http://www.cunicunulus.cz/>

- 13. 2. 2016 Průzkum pozůstatků dolování ve Šlapanově a okolí** – Počátky dolování na Šlapanovsku v okrese Havlíčkův Brod pocházejí ze 13. století. Díky nalezištím stříbra se ze Šlapanova stalo prosperující městečko.
- 13. 2. 2016 kontrola stavu podzemí v Utíně** – Byla provedena kontrola stavu štol v okolí obce Utín. V okolí se nalézají několik štol, z nichž několik z nich pravidelně monitorujeme.
- 8. 8. 2015 Prohlídka stavu podzemí v Hostěradicích** – Podzemí je celkem stabilní a žádné větší sesuvy zde nejsou. Do podzemí se v jedné části z povrchu větracím otvorem dostal proud vody a tak sebou vzal i část zeminy. Vstupy do největší části jsou dnes již jen dva.

ZO ČSS 6–19 Plánivy

<http://www.planivy.cz/>

- 3. 4. 2016 Podzimní Slovinsko** – Na podzimní expedici tentokrát vyrazilo v pátek večer z Brna 8 účastníků a další dva se přidali v sobotu večer cestou z treku v Chorvatsku. Náš smíšený tým měl rozličné úkoly v Kačné jamě, v Podjunšce i menších propastech v okolí Divašky jamy.

ZO ČSS 6–21 Myotis

<http://www2.jeskynar.cz/myotis>

- 30. 3. 2016 Víkendovka u kolegů ze ZO 6–26 Speleohistorický klub Brno 25.–27. 3. 2016**
- 24. 3. 2016 Zpět do Tisovce – Objevy v Moravské jaskyni a sondě Revúckých jeskyňářů** – Letošní zimní výprava.
- 25. 12 2015 Prostě obyčejná víkendovka v krasu 18.–20. 12. 2015** – Nakonec se k práci odhodlalo tuším celých 10 Myotisáků. Taky nesmím opomenout zástupce skupiny Dagmar v podobě Jakuba Šlimce. V tolika lidech byla po dlouhé době pracovka na Žďáru opravdu efektivní a udělal se kus práce.
- 17. 11. 2015 Pracovka Člupek, exkurze Kateřinská, výlet po krasu a samozřejmě chlast**
- 5. 11. 2015 Exkurze do Propásky u Verunčiny jeskyně–poznámky ke geologii 8. 10. 2015** – Jeskyně je situována v pravé údolní stráni Suchého žlebu, přibližně 270 m jz. od křižovatky Macocha–Skalní mlýn–Vilémovice. V rámci evidence (JESO) jí byl přidělen kód K2301211–J-06200. Nadmořská výška vchodu je uváděna 421 m. Původní rela-

tivně malá jeskyně vytvořená na dislokaci směru SSV–JJZ byla prokopána až do celkové hloubky cca 40 m od vchodu. V těsné blízkosti je Verunčina jeskyně (j. č. 619).

19. 10. 2016 Beskydy 11.–13. 9. 2015 – Jeskyně Cyrilka, Čertova díra a Kněhýšská

ZO ČSS 6–22 Devon

<http://6-22.speleo.cz/>

3. 4. 2016 Irainova j. 2. 4. 2016 – Práci zaměřujeme na prohlubování sondy ve dně závalu hlavního dómu. Charakter jícnu je stále ve formě tlakového kanálu s pěkně vymytým žebrem, které podobně jako o metr či dva výše šikmo (SZ–JV) přepažuje jícen propasti padající stále kolmo dolů.

2. 4. 2016 Vračanský kras Bulharsko 24.–29. 3. 2016.

28. 3. 2016 Šachta za Evropou a Indií 25. 3. 2016 – těžba a pažení šachty.

1. 2. 2016 Pestera de la Captare 23.–31. 1. 2016 – Vodní stavy tentokrát nedovolily, museli jsme před vodou i utíkat. Takže tentokrát 123 m objevů. Celkově za poslední 3 expedice už ale 1,9 km.

9. 1. 2015 Turoid 9. 1. 2015 – Na staronové lokalitě Blechatka, s výrazným teplým průvanem se podařily první objevy.

Dále zde naleznete zprávy o pracovních akcích a stavbě lanovky na lokalitě Okrouhlík.

21. 11. 2015 Nový Lopač – cvičení SZS a HZS

2. 11. 2016 Expedice Rumunsko – V termínu od 24. 10. 2015 do neděle 1. 11. 2015 jsme vyrazili na expedici do Rumunska do Aninských hor. Cílem bylo navštívit jeskyni Pestera Tolosu a Pestera de la Captare a proniknout do nových pokračování a exkurzně navštívit jeskyně Pestera Buhui a Izvorul Bigar.

ZO ČSS 6–25 Pustý žleb

<http://pustyzleb.cz/>

7. 1. 2016 Banát 2015, jeskyně Rajka – Letošní podzimní expedice se vrátila na Banát, do nejbližšího okolí české vesnice Svatá Helena. Chtěli jsme expedičně vyzkoušet čerpání v jeskyni silnějšími čerpadly, které je nám většinou dobře známé z Moravského krasu.

20. 11. 2015 Šachta za Evropou a Indií – Během října 2015 začala obnova zřícené šachty za Evropou a Indií v obci Sloup. Šachta se zřítla při lokálním zemětřesení v roce 1964, kdy došlo rozsáhlému řícení v rozsedlině za skalním útvarem Evropa a Indie.

ZO ČSS 6–26 Speleohistorický klub Brno

<http://www.shkb.cz/>

Byla sestavena mapa ZUBu Š. Mátlem, půdorys a rozvinutý řez. Probíhalo několik menších akcí zaměřených na rozebírání Vyve na dně Severní propasti, kdy se podařilo prokouknout a prostoupit Vyve nejhůbenějšímu jeskyňáři a tím byla prostoupena Severní a Jižní propast. Mezitím došlo k opravě vrátku a povolené lanovky v Severní propasti. V dómku Nohsledů u pravé stěny byl vytěžen sediment o výšce cca 1,5 m s postupem do chodbičky s odsednutým sedimentem a stropním korýtkem, kde je dále vidět nejméně

3–7 m. Po několika akcích je chodba těžena v průlezném profilu. Navštívili nás jeskyňáři z Myotisu u my byli na exkurzi ve Křtinském údolí. Účastnili jsme se úklidu krasu. Koncem dubna proběhla exkurze pro veřejnost po plošině Skalka a v ZUBu.

ZO ČSS 7–01 Orcus

<http://www.orcus-speleo.cz/>

10. 4. 2016 Kontroly WNS na zimovištích netopýrů.

24. 3. 2016 Poslední kontroly zimovišť netopýrů – Doly v okolí Rudy na Moravě a v okolí Odry to byly poslední lokality, kde ještě nebyly provedeny kontroly netopýrů na jejich zimovištích...

14. 2. 2016 Kontrola našeho největšího zimoviště netopýrů – Jako vždy v polovině února vyrazíme na kontrolu třípatrového starého důlního díla nad řekou Moravicí, který je naším největším zimovištěm netopýrů.

19. 1. 2016 Kontroly zimovišť netopýrů pokračují – V Beskydech, v Jeseníkách i Oderských vrších pokračují další kontroly zimovišť netopýrů a přinášejí zajímavé výsledky.

1. 2016 Historické podzemí Oderských vrchů, to nejsou jen netopýři... – Kontroly zimovišť netopýrů v opuštěných dolech po těžbě břidlice v Oderských vrších přinesou někdy i nečekané nálezy a objevy.

9. 11. 2015 Kněhyně zamčena – Netopýři přilétají na svá zimoviště v Beskydech, ale bohužel jako by s koncem roku přilétaly do jeskyní i davy nezvaných návštěvníků. Minulou sobotu jen v Kněhynské jeskyni byly tři skupiny „dobrodruhů“! I proto jsme dnes jeskyni uzamkli řetězem a zámekem. Otázka, jak dlouho vydrží. Snad zabráni rušení netopýrů na jejich zimovišti.

20. 10. 2015 Expedice „Emine Bojir Chasar 2015“ (3.–11. 10. 2015) měla za cíl provést novou filmovou dokumentaci jeskyně Emine Bojir Chasar–Nižni na Krymském poloostrově, novou topografickou dokumentaci této části jeskyně a exploraci některých koncových bodů systému.

20. 9. 2015 13. mezinárodní symposium o pseudokrasu – Připravili a realizovali jsme 13. mezinárodní symposium o pseudokrasu v našich Beskydech 16.–19. září 2015.

Hladomorna na hlavu postavená

„Součástí hradu Holštejna byla jeskyně Hladomorna (Lidomorna). Chodba do ní byla v době existence hradu zazděna. Jeskyně má centrální kopulovitý dóm rozměrů 25–35 m, vysoký 17 m. Dno jeskyně je pokryto ohromnými balvany, které se zřítily ze stěn a stropu dómu. Mezi nimi bylo nalezeno množství lidských kostí a předmětů z oděvů a středověkého zbroje.

Tyto nálezy svědčí, že držitelé hradu Holštejna byli určitou dobu loupeživými rytíři, jak o tom vypráví pověst a jak dosvědčují archivní prameny. Oběti,

kteře se neměly čim vykoupit, byly spouštěny na dno otvorem ve středu jeskynní klenby, k němuž bylo možno sestoupit z hradního nádvoří po několika ve skále vytesaných schodech.

Je nesporné, že k loupežným rytířským škůdcům patřili Vok III. starší a Vok IV. mladší z Holštejna, kteří byli dokonce uvrženi do papežské klatby. Jejich zločiny vrcholily ke konci XIV. a na počátku XV. století.“ Tolik citace z publikace Dr. Ervína Černého–Křetínského.

Prostora jeskyně Hladomorny svojí ponurostí, divokostí a historií budila vždy u návštěvníků pocit tísně, smutku a možná až hrůzy při pomyšlení, kolik lidských životů v ní skončilo, bez naděje na záchranu. Psychotronici tuto jeskyni tipují jako jedno z míst s nejvyšší negativní energií.

Speleologové se pokoušeli o průnik do jejího dalšího pokračování (jde o paleoponor Bílé vody), avšak bez valných výsledků. Prozkoumali i klenbu dómu a podali svědectví.

V poslední době koluje Krasem moravským, a nejen tam, že má být v dohledné době všechno jinak. V jeskyni se usídlil Pavouk ferratový. Tato zvláštní odrůda Pavouka skalního přenáší virus, který vyvolává zvýšenou tvorbu adrenalinu v lidském organizmu. Jde o terapii, která se šíří v podnikatelských kruzích blízkých alpinizmu a speleoalpinizmu. Nemáme-li po ruce velehory, máme po ruce jeskyně. Že jsou jeskyně v kategorii zvláště chráněných objektů je až tolik nebere. Předpisy a zákony jsou v naší přeliberalizované demokracii k tomu, aby se překračovaly. Jsou stejně na obtíž.

Postavíme stavbu bez povolení? Není problém. Požádáme o povolení dodatečné, to se vždy povede a hlavně vyplatí. V našem případě se zeptáme chráněných netopýřů, jestli by jim stavba opičí dráhy, pardon, ferraty, v Hladomorně nevadila.

Využívání krasových jevů k podnikání, sportovním aktivitám, výstavbě a podobně vede k pozvolné devastaci CHKO Moravský kras s. r. o.

Váš Rýpoten

Ledy se konečně pohnuly

Ladislav Slezák

Zajisté dobrá zpráva pro všechny, kteří dlouhá léta sledovali úvahy, diskuse a mnohdy i plané sliby, týkající se vybudování pietního místa jeskyňářů v Moravském krasu. Pietní místo – řikejme tomu raději „Památník“, rozhodně v Moravském krasu dlouhodobě chybí.

Přesto, že historie zájmu o Moravský kras z hlediska badatelského i speleologického začíná již v polovině 18. století (a trvá stále), nebyl nikdy a nikde a hlavně nikým zbudován alespoň symbolický Památník stovkám mužů a žen, kteří prožili část svého života bádáním převážně v jeskyních Moravského krasu.

Lesníci mají svoji „personifikaci“ v podobě pomníčků i památníčků po celém území bývalého Lichtenštejnského panství a pozdějšího Masarykova lesa. I horolezci mají svoje vzpomínkové nástupy pod stěnami. A zdali pak víte, že na utajovaném místě v Pustém žlebu existuje i psí hřbitůvek s památníčky?

Je zcela veřejným tajemstvím, že mezi jeskyňáři odjakživa existovala jakási nepsaná rivalita, snad kalá či nekalá soutěž, která přetrvává dodnes. Nicméně čas běží, jeskyňáři stárnou a valem jich ubývá.

V roce 1945 železná pěst válečná pomínula a jeskynní lid vstoupil do nové, svobodné éry. Věřte, nevěřte, už byli zase v sobě. Díky obrovskému úsilí se podařilo koncem léta založit a uvést do života Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně! Jen se to podařilo, už zas byli v sobě! Černá ruka „akčního výboru“ zase zamíchala kartami a to vůbec nešlo o hádanice o objevy v jeskyních. Politika a vyřizování osobních účtů. A opět nová rána. Komunistický „Spolkový zákon“ opět rozbíjí, co bylo pracně zbudováno. Přesto všichni ti „skalní“ jeskyňáři vytrvávají. Jejich motivem a životním krédem je bádání v jeskyních. Je to úděl, je to droga, vedoucí někdy k pracovním úspěchům, nebo do pekel.

V roce 2015 uplynulo 70 let od založení tak všeobjímající speleologické organizace. Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou se stal historickou legendou. Vznik České speleologické společnosti přinesl jen malý střípek zašlé slávy v podobě ZO 6–12 Speleologický klub. Hrstka jeho členů proti původnímu členskému zázemí, které se počítalo ve stovkách. A přesto snaha po zachování důstojné památky všech generací jeskyňářů a badatelů v Moravském krasu nezapadla.

V roce 2015 Správa jeskyní (SJČR) prostřednictvím Správy jeskyní Moravského krasu vytvořila v provozní budově u jeskyně Výpustku zajímavou expozici „Jeskyně a člověk“. Návštěvníci jsou expozicí mile překvapeni. Přes veškerou snahu tvůrců se nepodařilo náležitou formou a hlavně s ohledem na hlubokou historii přiblížit záslušnou dřinu v jeskyních v průběhu několika generací. Nicméně, zmíněná expozice i výročí opětovně nastolilo otázku zbudování Památníku jeskyňářů.

S kolegou prof. R. Musilem jsme „oprášili“ naše dřívější snahy a pokoušíme se vyvolat zájem a hlavně podporu pro věc jako takovou. S jistou dávkou optimismu se zdá, že by se dílo mohlo zdařit.

Ředitel SJČR RNDr. J. Hromas naši iniciativu uvítal. Přislíbil, že ji bude podporovat a navrhopvat alternativní řešení v prostoru Výpustku jako součást venkovního areálu ve vazbě na výše uvedenou expozici Jeskyně a člověk. Zá-

kladní myšlenka sestavy tří vápencových megalitů se mu zamlouvá. Umístění bylo stanoveno na společné schůzce ředitele SJMK J. Hebelky, technika J. Kákáče, zástupce vedoucího SJV Ondráčka, J. Fleka a navrhovatele a iniciátora L. Slezáka.

Správa jeskyní Moravského krasu se hodlá na celé akci podílet. Architektonicky bude pomník řešen architektem Rad. Musilem. Ke spolupráci budou vyzváni též kamenolom „Kalcit“ a JM Cement Mokrý, Správa CHKO Moravský kras, Mendelova univerzita Brno a Česká speleologická společnost.

Pokud by se podařilo tuto celkem finančně nenáročnou akci dotáhnout do konce, je reálný předpoklad odhalení Památníku jeskyňářů v první polovině roku 2016. Tak snad konečně!

Komentář k návrhu „Památníku jeskyňářů“

Návrh zpracoval Ladislav Slezák, 2015

Symbolika

Uskupení vápencových bloků vychází z čísla 3. To je nejmenší počet členů badatelské výpravy k zajištění bezpečnosti a pomoci v nouzi.

Hlavní dva bloky představují skaliska Evropy a Indii ve Sloupu. Vzájemně si poskytují oporu a současně střeží skryté tajemství. Menší, třetí blok je nenápadným, avšak věčným mementem, ukrývajícím tragické události.

Evropa představuje rigidní kontinent, jako symbol již prošlých událostí od nepaměti do r. 1900.

Indie představuje kontinent stálého vývoje a cesty kupředu, je tedy vhodnou symbolikou dvacátého století a nástupu století dvacátého prvního. Historie na ní se neuzavírá, ale má otevřené pokračování.

Kámen stolu může být kamenným stolem Artušovým. Je věnován těm, kteří za tragických okolností položili ve jméno objevitelské vášně svoje životy.

Doplňky

Měly by být co nejméně okázalé. Doporučuji zvolit pásy z eloxovaného hliníku nebo nerezové oceli, které by bloky Evropy a Indii obepínaly jako šerpy v otevřených spirálách. Zatím co na Evropě by byla spirála uzavřena, na Indii by spirála nabízela další pokračování.

Na šerpách by byly seznamy jmen badatelů, kteří již nežijí, v časosběrném seřazení do r. 1900. Indie by nesla členění kratších intervalů, např. 1945, 2000.

Vzhledem k obtížnému dohledání dat narození a úmrtí navrhuje uvádět postupně v daném období pouze zkratku křestního jména a příjmení.

Na kameni stolu by byla bronzová leštěná deska s tragicky zesnulými v plném znění, včetně dat narození a úmrtí. Zde by bylo umístěno i věčné světlo a nápis „MEMENTO“.

Umístění navrhuje v prostoru odpočinkové plochy naproti provozní budově u jeskyně Výпустku. Lokalita se jeví vhodná s ohledem na její dostupnost, ochranu i majetkoprávní vztahy (pozemek patří Správě jeskyní Moravský kras).

Koloběh vody – budoucnost lidstva

Ladislav Slezák

Doufám, že proti tomuto výroku se nezvedne, tak jak je u nás zvykem, vlna schizofrenní kritiky. Voda je pro nás, obyvatele naší republiky, médium, o kterém jsme si zvykli vůbec neuvažovat jako o něčem, co prostě nebude!

Vodu a její dostatek se naše generace naučily vnímat s takovou samozřejmostí, že její nedostatek, ba dokonce absenci si vůbec nepřipouští. Voda byla a je chápána jako to, co prostě spadne z atmosféry, zadarmo a proto by na ni, jako existenční potenciál, měl mít neomezené právo veškerý život na zemi.

Přestala nám téct voda z kohoutku? Tragédie! Musíme běhat s kbelíkem k přistavené cisterně? Nevídané! Vyschla nám studna? Vyschnul zdroj pro napouštění bazénu? Letitá samozřejmost přísunu vody nás utvrdila v tom, že tomu tak bude na věky věků a ne jinak. Zvykli jsme si na to, že problém se prostě řeší až nastane. Dobrá, problém tedy nastává. Máme aspoň mlhavé představy o tom jak jej řešit? Nebo ještě stále očekáváme, že jej někdo vyřeší za nás, potenciálně ohrožené?

Vláda zasedá, diskutuje, schvaluje perspektivy výstavby nových přehradních nádrží. Snad v roce 2040? Píše se rok 2016 a vody ubývá a ubývá. Nestanou se nakonec postavené přehrady jen suchými poldry a jejich funkce sázkami na totální nejistoty?

Měl bych nesmělý návrh. Vypsát celostátní referendum na záchranu vodních zdrojů v naší republice. Kromě obligátních otázek bych kladl zvláštní důraz na názor, jak chránit vodu z hlediska životní existence každého občana a jak každý občan přispěje k tomuto problému vlastním přičiněním. V historii života našich obyvatel byla jistě celá řada období, se kterými si musel člověk jako individuum poradit, aby přežil. Naše republika je součástí střechy světa. Není to střecha pultová, ale sedlová. Vody odtékají na sever i na jih. Alpy asi nijak nepřechytra-

číme, ani nezplanýrujeme buldozery. Zkrátka a dobře, musíme si udělat pořádek každý na svém.

K tomuto příspěvku jsem byl motivován jako speleolog a geolog pracující přes půl století v Moravském krasu. Krasové vody, které se hromadily a hromadí ve spodních zónách vápencového podloží jednak stagnují v hlubokých zónách, jednak se pohybují ve vazbách na povrchové toky. Ponory, sifony, vyvěračky v jeskynních soustavách jsou pro speleology noční můrou a jejich překonávání si vyžaduje mimořádné úsilí a techniku. Krasové podzemní toky se v poslední době, z hlediska jejich využití jako zdroje pitné vody, nejevily nijak vábně. Vody, které do krasu vtékají si prodělaly cestu přes obyvatele vesnických aglomerací a podle toho jejich složení vypadá. Čistírny odpadních vod s plnou účinností jsou stále ještě hudbou budoucnosti. Krasové vody tak do určité míry suplují přírodní stoky se vším všudy. Jejich využívání jako zdrojů pitné vody pro zásobování obyvatelstva je tedy krajně nespolehlivé a technologicky náročné. Přes kapacitní rozkolísanost mají přece jen jednu výhodu. Tvoří vodní úroveň, pod níž se vyskytují mnohdy obrovské akumulace vody, které zasahují do stometrových hloubek a jsou vysoce kvalitní. Tyto zdroje bývají propojeny s vodami sousedních, nekrasových terénů a bývají čepovány hydrologickými vrty i jako vody artézské.

Pokud budeme trvale čerpat vody z hlubokých zón, bude se jejich deficit doplňovat vodami krasovými, těmi vodami, které jsme znehodnotili a jejichž hladiny klesají v důsledku klimatických změn. Dochází tak postupně k prohlubování směsných zón a hrozbě kontaminací. Východiskem, jak chránit kvalitní vody by bylo udržet v činnosti systému krasových vod v jejich odděleném režimu. Krasové vody by se neměly stát dotačními vodami hlubokých zón.

Krasová hydrologie je velice složitá a je v neustálém vývoji. Všichni, kteří přicházejí do styku s krasovými vodami a studují jejich zákonitosti, by měli mít na mysli jediné – umožnit povrchovým srážkovým vodám v co největší míře přístup k podzemním vodním cestám a jeskynním systémům.

Vytvářet podmínky, aby se tyto vody zdržovaly v podzemí co nejdéle, t. j. neměnit cesty k jejich odtoku (úpravy spádových poměrů toků, odstraňování přepadových prahů vyvěraček, dlouhodobé velkokapacitní čerpací experimenty a pod.). Zprůchodňování jícňů ponorů a jejich údržba by měly v ochraně krasových vodních režimů stát na jednom z prvních míst.

Vody v jeskyních vždy byly a budou nadále jednou z nejobtížnějších a také nejzákladnějších překážek speleologického průzkumu. V budoucnosti by se měli speleologové odpovědně zamýšlet nad způsoby a hlavně možnými následky zasahů do jejich režimů.

Krasové vody, stejně tak, jako vody všeobecně v přírodě, budou určujícím prvkem pro existenci a způsob života člověka již ve druhé polovině 21. století. Není mnoho času.

Trocha historie

Výpustek – válečné vzpomínky

Dostal se mi do rukou dopis, který je bohužel ne zcela datovaný a jen podepsaný, bez bližších údajů. Možná, že se podaří identifikovat autora, možná se někdo přihlásí s dalšími zprávami po jeho otištění ve Speleu. Uběhla již dlouhá doba a Výpustek zůstává stále tajemný. Jeho bohatá historie se stále více ztrácí v hlubinách času. Zůstává mnoho otázek nezodpovězených. Jakékoliv zprávičky tak mají velkou cenu.

Kelf

P. t. Jeseníky 7. listopadu
Speleologický klub

Četl jsem minulý týden v novinách článek o jeskyních u Křtin. Já jsem v těchto jeskyních dělal jako dělník za Rajchu a tak mě to zajímalo. Když jsem tam dělal, tak jsem byl svědkem, že se tam přišlo mnohokrát na nějaké jeskyně, ale hned to zas nechali Němci zaházet. Byli tam tenkrát jako vedoucí Němci stavitel Sláma a Sajdl. V té první fabrice od Křtin, myslím jí říkali okolní lidé Drátenická. Tam se při rovnání podlahy propadli ve dvou místech do nějakých jeskyní. To první místo bylo kousek od toho velikého vchodu na levé straně. Stával tam transformátor. Ten stavitel Sláma tam byl se dvěma a říkali, že je to tam hezké. Ta druhá díra byla jak je ten malý vchod, tak od něho na takovou chodbu, říkali jsme tam na „Prorážce“. Tam prý jsou pěkně dlouhé jeskyně. Tam měli i natažené světlo. Kousek od té „Prorážky“ se kopal tunel a měl spojit tu druhou fabriku. Tam jistě mapoval nějaký občan z okolí, byl nějaký proutkař... V tom tunelu se přišlo na levé straně na chodbu, ale nechali ji zazdíť. V té druhé fabrice pak byl ten třetí vchod, tak kousek od kraje se nám propadla podlaha na pravé straně a byla tam propast a dole prý jsou jeskyně. Tam dávali Němci

nějaké stroje, myslím, že to byly pumpy a pak se tudy dostali do druhých jeskyň, kde se taky něco dělalo. Dávali tam jakési podpěry a taky nějaké mašiny. Tam jak byla odmašťovárna byla vysoká zeď a tudy se hnal pryč kouř do šachty, která vedla ven do lesa. Kousek před tou zdí přišli dělníci v pravé straně na nějaké jeskyně, které vedly pod tou zdí. Tam jsem byl se střelmistrem něco odstřelovat a tam se taky byl dívat se Slámou nějaký pan Zajíc, byl to občan taky odněkud z okolí. Za tou zdí navrchu byla chodba pod tu šachtu a tam jsem byl ještě se dvěma tu chodbu zatarasit. Tam jsem našel, jak jsme rabovali ta dřeva, co držela kamení, nějaké věci. Byla tam karbidka, lano, nějaké šaty staré, barva, hřebíky, kladivo, sekyrka a krumpáč s lopatou, palička a majzl. V ruksaku byly nějaké papíry, metr, kartáč, mýdlo a ještě nějaké drobnosti. Většinou to bylo všechno plesnivé a shnilé. Karbidku mám doma. Z těch papírů je všechno, a teď když jsem četl ten článek, tak jsem si povídal, že bych Vám to poslal. Je tam všelijakých poznámek a třeba ti lidi ještě žijí.

Myslím si však, že ne, my jsme se na to tam dívali a myslím, že tam byli zasypaní. V té chodbě byla uprostřed taková propadlina, aspoň 4 m hluboká a 5 m dlouhá na celou šířku té chodby. Několika náložemi jsme tuto chodbu zavalili. Jo ještě za tou propadlinou bylo vidět, že ta chodba je ještě dále, bylo tam vidět, že je tam výdřeva. Před tou zdí jsme našli v kamení schované krumpáč a 2 lopaty a gumové boty. Když se šlo tím prvním vchodem od Křtin, tak po levé straně se šlo od takové nízké dlouhé chodby. Na začátku, když se vyleze nahoru, tak tam byla dlouhá úzká chodba a na konci byla propast. Tam jsme našli 2 kolečka a lopaty. Ty jedny kolečka byly shnilé a hodili jsme je do té propasti. Tam jak stála kotelna, tak tam jsme se při rovnání dna dostali do menších jeskyní. Byly myslím 15 m pod betonem. Potom jsem tam byl zraněn při odstřelu – přišel jsem o nohu. Tak už nevím, co tam bylo dál. Mluvil jsem potom s některými dělníky a říkali, že v té první fabrice se zas našly nějaké jeskyně a byly prý už u vody. Ještě když jsem dělal, tak tam chodili dva páni a měli najít spodní vodu v jeskyních, aby ji mohli použít pro fabriku.

Ale myslím, že z toho nebylo nic, přesto, že byli mockrát v propastech. O jedné propasti co se propadla v té druhé fabrice za tím třetím vchodem mluvil Sláma s nějakým Pavlíčkem, on taky chodil s proutkem. Tak Vám to posílám a třeba Vám to poslouží. Tu adresu mi dal nějaký pan Ondrášek u Brna, on taky chodí u nás po jeskyních v Jeseníkách. Tak Vám to posílám a přeju Vám hodně v nové práci a možná, že jestli to půjde, se vypravím.

Šimka Jan

Pověst o Macoše v lidovém podání

(z publikace Moravský kras v krásném písemnictví od Miloslava Hýska z r. 1942)

Opsal doslovně, s nepatrnými úpravami, dne 9. 5. 2014 Hugo Havel

No tak teda, to bévávalo za starodávných časů. Čert z té propasti arci juž nelítával a přece se jí lidi bále a žádné ji nechcel pomenovat. Nedaleko té propasti je dědina a v té dědině béval kdysi bohaté sedlák. Homřela mu žena a vostal po ní chlapec. Milé sedlák, co měl dělat, dež neměl hospodyně, no voženil se po druhý. Vono je lehkó voženit se, ale těžko dostat dobró matka na děti. Je tech dobrých macoch jako bílých vran a ta, co si jo ten sedlák vzal, bela teprv jedna z těch fikaných. Dokavad neměla svýho vlastního, ešče to šlo, sotva ale že se jí narodilo vlastní, belo s nebohým serotkem běda. Voddělovala mo a dítě belo víc hladem než seto. Chcela ho mrcha nedobrá hladem homořit. Ale jak to juž bévá, že se Panenka Maria sama serotků hojímá a že jim dáva jest ve spaní, tak belo s naším chlapečkem. Macocha mo dávala, jako be bél nějaké brabec a von přece růstl a tvářičky měl červený a krásny, že se belo radost na něho podívat. To macecho zlobilo, že se ten serotek nikterak nechce homořit. Nechceš-li, pomyslela si, přenotím tě já. Jedno na večír, dež bel sedlák v Blansko na trho, poslala chlapca na hobe. Chlapec plakal, že se sám lesa bojí a že neví, kde hobe rostó. Dež nevíš, vokážo ti, řekla macocha a táhla chlapca do lesa, tam kde ta propast je. Chlapec, chudinka poslušná, šel za tó bezbožno macochó až k samé propasti. Dež chlapec to hroznó jamo uviděl, ptal se jako neviňátko: Co je to tam, maminko? Podívá se, tam růstó te hobe. Chlapec se nahnol, abe se dobře podíval, ale sotvaže se nahnol, strčila jí ta bezbožná macocha do zádeček – tam se běž najest!, křikla a ta tam dům. Meslela, že je chlapec eternam ten tam, že ho juž žádné neohlídá. Ale anděl strážce zachránil to nevinný dítě. V té propasti růstó sem tam po stranách kře a do takovýho křa to dítě padlo a tam vostalo viset. Dež přišel sedlák večír dům, ptal se kde je chlapec? Donesl jsem o hosara. Ach Bože, zabědovala ta falešná slota, ani ti nevím starostí a strachem kam. Chlapec vodběhl, že pude na hobe, jářko: Nechoď, zablódiš v lese, ale nechcél mne poslechnót, protože jsem jen macocha a vod té době se nevrátil. A tes ho nešla hledat?, zlobil se sedlák. Kam bech ho měla jít hledat?, vemlóvala se macocha, les je velké a což já vím v ker strano šel? Na to be ses neptala, debe ten chlapec bel tvůj vlastní, řekl sedlák a zavolal na pacholka: Pojď, pudem do lesa hledat chlapca. Vem locerno, nechme si mohle posvítit. Sotva vešle na návsi, hoslešele křik a nadávání: Zabite to sloto nelidskó!, a celá ves hrnula se naproti sedlákovi a pacholkovi. Co je, ptal se sedlák, co se stalo? Nesem vám chlapca. Zaplať Pánbů, zaradoval se hospodář, a kde ste ho našle? Hádejte, křikl staré

hohlíř. Bel v lese?, ptal se sedlák zase. V propasti běl, zařval hohlíř zlostí jako bék. Šel jsem vo klekání vokolo propasti a sleším tam pláč a nárek. Jářko, proboha, co to? Tma ješče nebela, abe to můhl bét nějaké hókálek. Jářko, Josefe, nebůj se, to je nějaký dítě. Jdo blíž, podívám se do propasti a volám: Kde je kdo?, a vono vám to z propasti vodpoví, až mě mráz vobešel: Stréčko hohlířo, pěkně vás prosím, vetáhnite mě, já jsem to. Podívám se lepčí a vidím, že tam na křo dobrý dva sáhe vod kraje visí chlapec. Jářko: Dítě, drž se ješče chvilečko, hned tě vetáhnó. Měl jsem vokolo sebe vobvázané provaz, víte, to já decky, člověk neví, co se může přehodit, hodil jsem mo ho a volám: Dítě, chetni se dobře, rukama e nohama, vetáhnó tě hned. Chlapec se chodinka chetl a tak jsem ho s pomocí Boží zachránil. Sedlák vzal chlapca do náručí a slze tekle mo po tvářích: Nebohý dítě, tos zakoselo a jaks tam jen padl? Chlapeček chodinka rozhlídl se bojácně a bál se promlovit. Jen mlov a nic se nebuj!, přemýval mo hohlíř, ať to sleší táta vod tebe sám. Jaks tam padl? Mama mě tam strčila. Mama?, křikl sedlák. Ano, macocha, volala celá ves, hoďme jo tam take. A kde kdo bel, všecko se hnalo pro zló macocho. Zavřela se do chlíva, ale nic nepomuhlo. Lidi verazele dveře, svázale jo, zatáhle na provazích k té propasti a hodile jo tam. Ale to handělíček strážné nezachránil, dopadla až na dno a dež pré tam dopadla, tak pré viděle lidi důle plamen, jak be se belo peklo otevřelo a sám čert si jo do horící pece bel zavlíkl. Vod té době říkajó té propasti Macocha.

Jazyková úvaha o zpřístupnění jeskyň z roku 1921

Michal „Cimbál“ Hejna (ZO 1–02 Tetín)

Časopis Naše řeč začal vycházet v roce 1916 a vychází dodnes. Podle jeho současných internetových stránek se jedná o „recenzovaný odborný časopis věnovaný češtině jako mateřskému jazyku. Přináší česky, výjimečně i slovensky psané stati nejen o češtině současné, ale i s ohledem na její vývoj, věnuje se otázkám české gramatiky a slovní zásoby, problémům pravopisu, české stylistice obecně i jazyku jednotlivých literárních děl, textové lingvistiky; pozornost věnuje spisovné varietě češtiny ve vztahu k jazykovým útvarům ostatním“. Nezdá se tedy, že by se do hledáčku takto orientovaného časopisu mohly dostat i jeskyňe. A opravdu, moc článků na toto téma tam nenajdeme. A za výjimkou se musíme vydat do roku 1921.

Národní listy otiskly ve svém večerním vydání z 14. října 1920 článek s názvem Macocha. Ten stroze konstatoval, že: „V poslední době stala se otázka

Macochy aktuální. Hlasy novin přinášejí zajímavé zprávy o báječném objevu nových pohádkových podzemních jeskyň. Jeskyně tyto náleží bývalému hr. Salmovi, který nemá na objevech nejmenší zásluhy a správa jeho velkostatku také se nestarala o zpřístupnění dosavadních jeskyň Punkevní a Kateřinské. Naskýtá se tedy otázka, jak učiniti širšímu obecenstvu přístupným tento kout světa s neporušenou přírodou a zříditi tu středisko turistů i cizinců. Dr. Absolon, který řadu let již pracuje v tomto směru a který je vlastně objevitelem tohoto jedinečného na světě přírodního divu, byl by zajisté nejpovolanější osobou k uskutečnění díla směřujícího k popularizaci jeskyň. Soukromému podnikání našemu, kdyby sestátnění nebylo záhodno, skýtá se tu krásná příležitost dokázati jednou, že dovedeme také samostatně podniknouti velkou věc. F. J. H.“

Obsah článku nechal anonymní autor poznámky v časopisu *Naše řeč* s názvem „Zpřístupniti“ bez poznámek. Zaměřil se ovšem na stylistickou stránku věci. Tak se můžeme dočíst, že: „Podle slov pana F. J. H. ve več. Nár. l. 14. října 1920 se nestarala správa salmského velkostatku «o zpřístupnění» jeskyň v okolí Macochy na Moravě. Hned potom se ptá aspoň, «jak učiniti širšímu obecenstvu přístupným tento krásný kout světa s neporušenou přírodou»; ani toho nebylo třeba. Myslíme po německu; a protože Němec říká *zugänglich machen*, napodobíme to, jak dovedeme, svým «učinit přístupným» a dokonce novou ohavou «zpřístupniti», na jakou se posud ani němčina nezmohla. Snad by každý rozuměl, kdyby se tyto krásy světa prostě obecenstvu otevřely? Ovšem, Němec v tomto významně neříká ani *öffen* ani *aufmachen* a na samotný výraz náš mozek již nestačí. A s «neporušenou přírodou»! I to zní způsobem v němčině dnes dosti obvyklým (snad ani ne tak německým jako latinským); nemá býti řečeno, že ta příroda je dnes neporušena, nýbrž že má býti neporušena i po otevření? Jeskyně by se tedy měly obecenstvu otevřít tak, aby jejich krása zůstala neporušena, nebyla porušena, neutrpěla ujmy atd.“

No, pisatel by se asi dnes nestačil divit.

Literatura:

Anonym (1921): Zpřístupniti. – *Naše řeč*, roč. V, číslo 2: 46.

F. J. H. (1920): M acocha. – *Národní listy*, večerní vydání 14. října 1920 : 2.
<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>

Vznik jeskyní podle neptunistů

Michal „Cimbál“ Hejna

Počátek 19. stol. se v geologii nesl ve znamení boje mezi tzv. neptunisty a plutonisty. Druhá polovina 18. stol. přinesla pád dvou velkých náboženských dogmat. Nejdříve skotský geolog James Hutton dokázal, že se Země neustále mění a vyvíjí, a tudíž nesetrvává ve stavu, v jakém byla stvořena. O pár let později francouzský hrabě Georges Luis Leclerc de Buffon pokusem s chladnutím ocelových koulí vypočetl stáří Země na 75 tisíc let, což dnes může vyloudit na tváři úsměv, ovšem tehdy se jednalo o naprosto revoluční myšlenku. Oba pánové patřili k tzv. plutonistům, kteří prosazovali názor, že Země byla na počátku žhavou koulí a horniny vznikaly tuhnutím tohoto pramagmatu.

V reakci na plutonismus vyvinul německý geolog a profesor hornictví a mineralogie na báňské akademii ve Freibergu Abraham Gottlob Werner teorii tzv. neptunismu. Podle neptunistů vnikly všechny horniny vysrážením z vody. Země tak byla na počátku tvořena tekutou či kašovitou hmotou a horniny vznikaly jejím vysycháním. Po profesoru Wernerovi teorii neptunismu upravil a rozšířil německý profesor chemie a mineralogie na univerzitě v Landshutu Johann Nepomuk von Fuchs.

Zhruba od 30. let 19. stol. se začíná pověstný jazýček na vahách přiklánět k plutonismu, ovšem neptunismus ještě nějakou dobu přežívá. Zastáncem neptunismu byl za svého mládí i zakladatel české geologie Jan Krejčí, který ještě v roce 1848 neptunismus obhajoval ve svém článku Přehled zemězpytného bádání, otištěném v Časopisu českého Muzea.

Neptunismus byl tvořen komplexní teorií, ovšem my se v následujících řádcích budeme věnovat pouze části pojednávající o vápenci a vzniku jeskyní. Podle neptunistů se dělí všechny látky na látky beztvaré a látky, které vykazují nějakou strukturu (Krejčí používá půvabné slovo hlačené látky, které vznikají procesem hlačení). Beztvaré látky mohou být pevné (sklo, opál, obsidián), těstovité či tekuté. A na samotném počátku byla všechna hmota na Zemi beztvárá. V této hmotě převažovaly hlavně křemík a vápník a vysrážením z této hmoty začaly vznikat horniny křemíkové řady a horniny vápníkové řady. Teprve poté, když již koncentrace těchto prvků v původní hmotě klesla, začaly vznikat horniny uhlíkové řady a další.

U vápníkové řady v první fázi vznikly zrnité vápence, později mramory a nakonec opuka a slín. Ani neptunistům neušlo, že vápence často obsahují zkameněliny. Ovšem neptunisté odmítali, že by zkameněliny nějak souvisely se vznikem vápence. Vápenec se z roztoku nejdříve uvolnil jako kašovitá beztvárá hmota, ze které se teprve dalším vysoušením stával pevnou horninou. A tato

hmota do sebe často před ztvrdnutím absorbovala schránky živočichů, které v ní pak zůstaly zakonzervovány. Mimořádně, stejným způsobem vysvětlovali neptunisté i výskyt zkamenělých rostlin v uhlí, neboť uhlí vznikalo podobným způsobem jako výše zmíněný vápenec.

A podobně se neptunisté vypořádali i se vznikem jeskyní. Kašovitý vápenec obohacený vodou měl samozřejmě mnohem větší objem než pozdější pevná hornina. Při vysychání tak ztrácel vápenec svůj objem a tím docházelo v jeho nitru ke vzniku volných dutin. V malém měřítku můžeme podobný systém skutečně pozorovat například u vápničných konkrécí zvaných lidově cívčáry. Ty vznikají koncentrací vápničných složek ve spraších a po vyschnutí vytvářejí duté koule, elipsoidy a další podobné útvary. Ve větším měřítku si to lze ovšem představit stěží.

Nelze říct, že všechny vývoody neptunistů byly chybné. Kromě již zmíněných cívčárů víme, že odpařováním vody skutečně vznikají některé horniny a minerály, jako například kamenná sůl, sádrovec či některé druhy vápenců. Ovšem jako celek dnes neptunisté představují pouze historickou kuriozitu.

Literatura:

Gould S. J. (2011): *Lživé kameny z Mar-rákeše*. – Edice Kolumbus, Mladá Fronta. 1–352.

Krejčí J. (1848): Přehled zemězpytného bádání. – *Časopis českého Muzea*, č.1, ročník 1848: 83–96.

Tiskový šotek v jeskyních Dachsteinu

Vláda Lipták (ZO 7–03 Javoříčko)

Vážení speleologové, přátelé podzemí, čtenáři časopisu Speleo. Rád bych aspoň touto cestou napravil velkou chybu nacházející se hned v úvodu článku Andy's Cave (č. 67, str. 42), kde jsem mylně uveden jako autor vzpomínek o objevení této zatím bájné jeskyně v rakouském Dachsteinu.

Myšlenka sepsání Andyho vyprávění, které jsem rád poslouchal na společných expedicích v tehdy utajeném táboře pod vrchem Taubenkogel je možná moje, ale vzpomínání na staré přátele a sepsání všech příhod patří emeritnímu náčelníkovi ZSA Jaroslavu Andy Andrlému, se kterým jsme se na sepsání domluvili. O historii objevů není moc záznamů od žijících legend a sepsáním byl vzdán hold jak majestátní jeskyni, všem objevitelům, ale i nové síle útočící v hlubinách směrem k Hallstattskému jezeru po stopách kdysi tajných objevitelů.

Mé jméno Vláda Lipták, uvedené u článku, patří jen speleologovi, který měl tu čest se objevování zúčastnit, chlapovi nezapomínajícímu na přátele, které díky jeskyním a podzemí poznal a možná člověku, který se trošinku zasadil o publikaci textu v našem časopise Speleo.

Omluvte tedy redakci, které se mé jméno připletlo do tisku, když jsem ji zahltil emaily s žádostí o místo, korekci a rady k vydání. Přehlédněte jeskynního šotka a těšte se na další Andyho vyprávění o jeskyni, která „valí“, ale zatím vyhrává. Věřte, že je na co se těšit! V dalším pokračování ale i „naostro“ v hlubinách hor Dachsteinu.

Historie objevu Andy's Cave, 2. část

Jaroslav Andy Andrlé

Stěhujeme tábor

Kvůli pracím na zpřístupnění a průzkumu Andy's Cave bylo pohodlné zcela opustit značně vzdálený původní základní tábor a vytvořit nový Basic Camp co nejbližší ke vchodu jeskyně. Nezbytné také bylo najít nový, dostatečně vydatný zdroj vody. A štěstí se na nás dále smálo. Přímo u vchodu do jeskyně byl ze tří stran vápencovou, místy až 3 m vysokou stěnou chráněný prostor pro dva stany. Měl jen drobnou vadu. Byl v celé šířce pokryt ostrými, až 70 cm hlubokými ostrými škrapy. Už jen chůze po nich byla obtížná a postavit zde stan nepřicházelo v úvahu. A tehdy se zrodil nápad zasypat škrapové pole štěrkem, který se nedaleko na šotolinovém svahu kopce vyskytoval v plném sortimentu hrubosti. A tak začala sysifovská práce s transportem kamení. Lezecký materiál v pastelových transportních pytlích nahradil štěrk, který jsme na vlastních zádech nosili a sypali do škrapů v místě budoucího tábora. Nejen pro tuto práci jsem přivezl z domova lopatu a uschoval ji v blízké kleči. Mnohokrát nám posloužila i v zimě, kdy tábor zmizel pod přívalem sněhu. Nyní pomáhala při nabírání šotoliny do vaků. Po prvních dvou „procházkách“ s vakem plným kamení jsme rychle pochopili, že jsme se dobrovolně upsali na „galejnické“ práce v kame-nolomu. Kdyby každý vydržel pouhou jednu hodinu nosit vak s kamením po příkrém svahu hory přes zrádnou kleč a škrapová pole, na práci v jeskyni by již nezbyla síla. Odporná činnost! Jsme tu přece především kvůli jeskyni a ne na nucených pracích! Rychle jsme tedy zvolili jiný způsob prací. V průběhu každého dne pobytu, v libovolnou dobu, každý účastník expedice odnese celkově

alespoň tři nejvýše do půli šterkem naplněné pytle a vysype je do škrapového pole v budoucím táboře. Při počtu 4 až 7 osob a pobytu 3 dny to představuje již značný přesun materiálu. Přesto žádoucí stav umožňující postavení jednoho a posléze i druhého stanu nastal až koncem léta roku 1998. Odměnou nám byl příjemný pohled na ústí jeskyně jen pár metrů od vchodu stanu. Poloha stanů nabízela možnost užívat si plně východ slunce a současně ochranu před přímým větrem a v neposlední řadě úkryt před zraky turistů ze vzdálené chaty Simony Hutte. Rád jsem vyhlásil, že budíček nastává ve chvíli, kdy slunce plnou silou začne svítit do velitelského stanu, tj. po 9. hodině ranní.

Nošení kamenné drtě zanechalo stopy i na zdraví jednotlivců. Kromě posilování kondice jsem měl možnost osobně zažít stav, kdy se mně při přípravě k sestupu do jeskyně pohnula ploténka a já zůstal zablokovaný v mírném předklonu. Naštěstí ještě v základním táboře. Neumím si představit ta muka někde v meandrech. Tehdy jsem zůstal odpočívat na povrchu a ostatní členové výpravy k mé veliké lítosti zmizeli na dlouhé hodiny v jeskyni. Po návratu mi Monika provedla odbornou masáž zad tak, že po necelé hodině jsem se již normálně pohyboval a protože jsem se nevyčerpal činností v jeskyni, popadl jsem vak a šel nosit šterk. Přinesl jsem dva pytle a ploténka se mi dokonale srovnala a po mnoho dalších týdnů o sobě nedala vědět.

Také s vodou jsme měli velké štěstí. Bezprostředně u tábora jsme objevili malou jeskyni pod skalním převisem a v ní téměř trvalý skap vody. Ukázalo se, že až na vzácné výjimky je proud vody vydatný od jara do prvních podzimních mrazů. Zbývalo jen doladit detaily prostoru tábora pro luxusní pobyt. Osadili jsme pěti nýty dlouhou stěnu podél přístupové stezky u vchodu do tábora, upevnili na ně šikmo ukloněnou zelenou plachtu 3 × 6 m, která nás chránila nejen před deštěm a sněhem, ale i palčivými paprsky horkého slunce v bezmračných dnech, kdy pobyt ve stanu se stával utrpením a v blízkosti tábora nebyl žádný stín. Tam jsme zřídili kuchyni a současně „společenskou místnost“ pro dlouhé večery, obohacené rozličnými svařenými i šumivými nápoji. Mnozí občas po takovém rozboru denní činnosti zůstali spát ve spacáku přímo pod plachtou a zdůvodňovali to inhalací svěžího horského vzduchu.

Práce na průzkumu jeskynního systému pomalu pokračovaly a četnost expedic se ustálila na 6 až 8 výpravách ročně. Ty roky patřily k mým nejšťastnějším v životě a dnes, když vezmu do rukou album s fotografiemi, znovu se mi začne v mysli odvíjet nekonečný film zážitků a příhod. Najednou nejsem v domově s pečovatelskou službou, ale zpět v Basic Campu. V duchu se houpu na laně v některé propasti Andy's Cave nebo nahlížím do nadějných, dosud neprozkoumaných meandrů a puklin v labyrintu jeskyně.

Od časného jara jsme se pokoušeli proniknout do ústí jeskyně, ještě v polovině května zavaleného tunami sněhu. Pod sněhem zmizela kleč, výčnělky skalek i násada lopaty zaklíněná kolmo ke skalce vypínající se jako náš orientační

bod blízko nad ústím, usnadňující nalézt vchod do jeskyně. Pochvalovali jsme si s Milanem a Honzou prozíravost, s jakou jsme před příchodem zimy zajistili vchod proti ledovému špuntu. Ten by se vytvořil z jara, kdy přes den slunce roztápí sníh a noční mráz mění tekoucí břečku v kompaktní blok ledu. Dokonalá ledová zátka, schopná na dlouhé týdny vchod učinit neprostupným! Proniknout do vstupu se nám podařilo až počátkem června. Celé krátké léto jsme usilovně pracovali na osazení kotvení lanových cest v jeskyni a pokukovali po nových, dosud neobjevených cestách. Nemálo energie jsme věnovali zvelebení prostředí tábora, s úmyslem dosáhnout co největšího pohodlí při odpočinku po celodenní dřině pod zemí.

Natočíme to na video!

Léto 1998 bylo suché a horké. Z pohledu jeskyňáře ideální pro práci v jeskyni i pobyt v horách. V červenci jsme přijeli v plně obsazených dvou vozech s odhodláním zvládnout celou řadu prací na povrchu i pod zemí. Kamarád Venca sebou vezl svoji novou videokameru se světlem a na tehdejší dobu s údajně vysokým rozlišením. Jeho slovy: „Mohu točit prakticky po tmě.“ No a tak hned naše, v tom roce první akce do Andy's Cave měla svého kameramana. Venca nás kormidloval hned doprava, hned k sobě a od sebe, jeden nahoru na lano, druhý pod něj, apod.

Jen cesta na dno Honzovy studny zabrala hodinu. Takhle by to ovšem nešlo! Slaníme na dno Červeného dómu a pustíme se do již dříve zamýšlených úprav „Špuntovny“. Je to úzká puklina u vstupu do propasti Metro, selektující průlez „dobře rostlým“ jeskyňářům. Dovezli jsme si sekáče, kladiva a s nadšením se pustili do vápencové stěny. Nešlo to tak snadno, jak jsme si to představovali. Vápenec byl tvrdý a jen s nejvyšším úsilím se nám dařilo odlupovat z něj slabé šupinky. Práce na několik hodin! Poctivě jsme se střídali a občas vyzkoušeli prostupnost. Čas plynul a z tábora přišla zpráva o připravené večeři. Vydali jsme se na zpáteční cestu, ven z jeskyně.

Vyšplhali jsme krátký stupeň na dno dosud nepojmenované studny a já začal šplhat nahoru. Pode mnou na dně stál Michal a Honza. Byl jsem přibližně 7 metrů od ústí studny, když se shora ozval Venca. Slanil na dno Honzovy studny a rozhodl se nás při výstupu nafilmovat. Stál u kotevních bodů a natáčel. Náhle se v zápalu natáčení rozhodl zvolit zajímavější úhel záběru, z boku. Vešel i s kamerou do „sutáku“, odkud se mu zdálo, že budou záběry mnohem zajímavější. Ozval se mohutný rachot a ten se rozjel do studny na nás. „Pozóóór kááámen!“ Zařval jsem na kamarády dole a přitom si oběma rukama chránil hlavu. Dole pod sebou jsem viděl kluky jak se namáčkli na stěnu, ovšem při průměru dna 5 m měli jen mizivou šanci, že je žádný kámen nezasáhne. Malé i velké šutry přšely rachotem z výšky 25 m a nám tuhla krev v žilách. Kamenná sprcha náhle ustala a všichni jsme si odechli, byli jsme, až na nějaký ten drobný šrám

v pořádku. Ale pocit úlevy netrval dlouho. Venca, který v první chvíli hrůzou ztuhl, se začal vracet zpět na pevnou půdu. Neuvědomil si, že vyvolá další lavinu. A tak druhá várka laviny opět přšela na naše hlavy. Viděl jsem jak se Honza v záchvatu hrůzy odlepil od stěny a vrhl se k ústí další studny do Červeného dómu, rozhodnutý skočit dolů. Při velkém štěstí by si jen polámal kosti. Udělal sotva jeden krok a zasáhl jej do zad kámen, velký jako jeho hlava. Padl jako podtátý a zůstal ležet. „Stůj a ani se nehni, vole!“ Zařval jsem nahoru na Vencu a chystal se slanit dolů k Honzovi. To se již nad ním skláněl Míša a volal na mě, že je v pořádku. Kámen se mu prý jen otřel o bok a Honza tvrdí, že mu nic není. Prý měl jen chvilku vyražený dech. Když jsem viděl, že se postavil a prohlásil, že nahoru vyleze sám bez pomoci, oddech jsem si. Vencu jsem hnal nahoru do tábora a sám jsem dolezl zbytek délky lana a čekal, až ke mně kluci vylezou. Honza se statečně vysápal nahoru a já jej okamžitě hnal na další lano, ven z jeskyně. Míša jej následoval a já lezl jako poslední. Když jsem se asi po půl hodině vynořil v táboře, uviděl jsem Honzu jak se potácí u stanu. Rozběhl jsem se k němu, ale někdo mě zadržel a slyšel jsem, jak říká: „Ten blbec je úplně ožralý!“ Hned jak vylezl, šťastný, že se znovu narodil, popadl láhev Becherovky tajně propašovanou do tábora a více než polovinu rázem vypil. Hrozně jsem mu vynadal a zahnal ho do spacáku. Již v polospánku Honza přiznal, že před cestou si neuzavřel žádné úrazové pojištění do zahraničí. Celou noc jsme jej střídavě kontrolovali, jestli je opravdu v pořádku. Báli jsme se, že by mohl upadnout do bezvědomí. Ráno byl jako mrtvý a stěží se hýbal. Bok měl modrofialový a nařikal si na špatné dýchání. Rozhodl jsem ukončit expedici a spěchat domů. Honzovi jsme střídavě pomáhali nést batoh a podpírali jej cestou k lanovce. Obávali jsme se, že by mohl mít zlomená žebra a poškodit si plíce. V pořádku jsme dorazili domů a Honza šel k lékaři. Diagnóza: naštípnutá žebra a tři týdny pracovní neschopnost. Od té doby se začal v jeskyni bát. Na Andy's Cave přestal jezdit a jen sporadicky, s největší opatrností, se vydával do starých a opuštěných důlních děl, příp. lehčích jeskynních systémů bez nutnosti použití jednolanové techniky. Naštěstí jej to asi po dvou letech přešlo a od té doby je opět plně a všestranně zapojen do jeskyňářských aktivit. Dosud bezejmenná studna v Andy's Cave dostala jméno Rolling stone!

A videozáznam Vaška? Reklama nelhala. Kamera opravdu měla mimořádnou schopnost natáčet i za téměř úplné tmy. Na záznamu byl šum, hlasy a téměř tma.

(Těšte se na Meandr šilenců v příštím čísle!)

Výročí a vzpomínky

Životní jubileum Igora Audyho

V lednu 2016 se dožívá významného životního jubilea Ing. Igor Audy. Igor netřeba zeširoka představovat: dnes již ikona Moravského amatérského jeskyňářství, dlouholetý člen původního Spelklubu Brno a posléze jeden ze zakládajících členů ČSS. Průkopník podzemní fotografie. K jeho největším dílům patří pasportizace všech jeskynních vchodů v Moravském krasu, o kterou se zasloužil za vydatné pomoci své ženy Jiřiny. Dodnes je aktivním jeskyňářem srdcem i duší. Pamětník, který vždy a ochotně poslouží cennou radou.

Igore, k Tvým 75. narozeninám přejeme do dalších let hodně štěstí a hlavně pevně zdraví.

členská základna ZO 6-17 Topas

Václav Kacetyl 75 let

Letos v květnu se ing. Václav Kacetyl,
zakládající člen klubu TOPAS,
dožívá významného životního jubilea 75 let.
Již od mládí ho zaujal kras a jeskyně.

V Moravském krasu se podílí na našich výzkumných akcích
a dokumentaci jeskyní a je vždy spolehlivým a zodpovědným partákem
v kolektivu.

I ve vyšším věku se aktivně zúčastňuje našich často náročných
celodenních badatelských akcí.

Do dalších let přejeme Vaškovi dobré zdraví, aby prožil s námi ještě
mnoho pěkných chvil při společných jeskynářských setkáních.

Igor Audy ZO 6-17 TOPAS

Vašek (vpravo) a Igor v roce 1958 před Ochozskou jeskyní - a tak to začalo ...

Jiří Šedivák Gregor

Filip Kuba Doležal

Sobota 5. března 2016 je pro nás Tartarosáky smutné datum, kdy nás opustil kamarád Jiří Gregor, rodák z Ostrova u Macochy (narozen 16. 8. 1952).

Odešel náhle, přímo v jeskyni Nový Lopač, když se vracel z bádací akce. Na dně vstupní šachty čekal, než kolega Kuba z Dagmary sleze dolů, v tu chvíli mu srdce náhle dotlouklo. Už jako malého hošíka ho zajímal Moravský kras a jeskyně, kde vyrůstal a amatérsky prolézal každou díru ve skále.

Byl velmi přátelský a společenský. S naší skupinou začal intenzivněji spolupracovat v roce 2004 na čerpacím pokusu v jeskyni Nový Lopač. Postupem času se pro výzkum zapálil natolik, že se v roce 2010 stal naším členem a od té doby nevynechal téměř žádnou významnější skupinovou akci. Ať to byla příprava Speleofóra, Speleo-Rum-bálu, rekonstrukce základny, výzkum na Karhanově závrtu, ve Studené, v Lopači, ve Vintokách, v Liščí a v mnoha dalších jeskyních u nás. Nechyběl na expedicích do Slovenského krasu, kde s námi bádala na mnoha úspěšných a technicky velmi náročných projektech například v jeskyni Krásnohorská, Silická Ladnica a Hradná vyvěračka a dalších.

V poslední době se Jiřík účastnil i expedic s Pustožlebáky a Dagmaráky do Rumunska a na Muráňskou planinu. Jiřík byl velmi oblíbený, veselý, obětavý a fyzicky i technicky velmi zdatný speleolog. I přes svoje zdravotní problémy a věk 63 roků žil svůj život maximálně naplno a svojí pozitivní životní energií předčil leckterého mladocha. Svoje obrovské srdce dělil mezi kamarády jeskyňáře a rodinu.

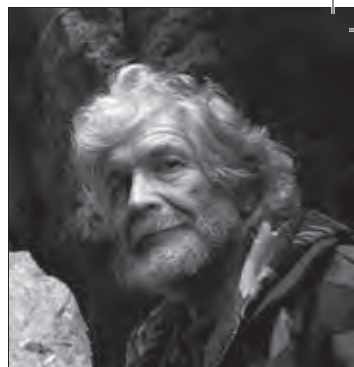
V našich vzpomínkách a srdcích navždycky zůstane i jeho typický humor a svéráznost jeho osobnosti člověka ochotného vždy pomoci. I přes svou drobnou postavu byl velikou oporou na každé akci a týmovým hráčem.

***

Ač záchranná akce v tomto případě šťastný konec neměla, neštěstí nemělo přímou souvislost s podceněním bezpečnosti v jeskyni. Stala se nehoda, která se mohla přihodit komukoliv z nás, na jakémkoliv místě na zemi a při jakékoliv činnosti. Poděkování patří především Kubovi za duchapřítomné poskytnutí první pomoci, aby si Jiří ještě dlouho mohl užívat svého produktivního života. I když vrátit se zpět do světa pozemského mu již nebylo dopřáno, budiž mu útechou, že naposledy vydechnul v místech, které měl tak rád.

Petr Polák – SZS stanice Morava

*Čerpací pokus v Lopači
(Foto M. Škrobák)*

Jiří Gregor – Šedivák

(*16. 8. 1952 +5. 3. 2016)

Spolupráca tisoovských a moravských jaskyniarov má dlhoročnú tradíciu. Vzájomná výpomoc prispela k objavom a nebolo to inak ani v prípade novej jaskyne, ktorá dostala meno Moravská. Práve táto jaskyňa sa stala symbolom našej spolupráce.

Pri poslednej akcii dňa 27. februára 2016 sa podaril v novej jas-

kyzni prelomový objav. Po prekopení sedimentov bolo objavené jej pokračovanie a jaskyňa dosiahla dĺžku 76 metrov. Tento úspech sme vzápätí oslávili. Poslednú februárovú nedeľu sme sa rozlúčili a všetci sa tešili na ďalšie stretnutie. To sme však netušili, že tragédia, ktorú sme zachytili v správach, sa týka práve nášho kamaráta z moravskej jaskyniarskej skupiny ZO ČSS 6–16 Tartaros, jaskyniara Jiřího Gregora, prezývaného Šedivák, ale tiež Petr Hapka, na ktorého sa podobal. Presne týždeň po významnom objave v Tisoovskom krase, na ktorom sa s nami podieľal, nečakane zomrel v hĺbkinách jaskyne Nový Lopač, neďaleko Ostrova u Macochy, na Blanensku v Moravskom krase v hĺbke približne 30 metrov. V úzkom a zložitom podzemnom labyrinte jaskyne zasahovala záchranná služba, ale nášho kamaráta sa už oživiť nepodarilo. Zomrel dňa 5. marca 2016 vo veku nedožitého 64 rokov.

Tisoovskí jaskyniari vyjadrujú úprimnú sústrasť celej rodine a Jiřímu ďakujú za pomoc pri odhaľovaní krás tisoovského podzemia.

S jaskyniarom a dobrým kamarátom sa lúčia členovia Speleoklubu Tisovec a jaskyniari z objavnej akcie v Moravskej jaskyni: Aleš Vyroubal, Patrícia Binderová, Andrea Pěkná, Jozef Riegl, Matouš Rýček, Jakub Šlimar, Luboš Trtílek a Dušan Hutka.

„Šedivák“, budeš nám v tíme veľmi chýbať!
Čeť Tvojej pamiatke!

Za Speleoklub Tisovec, Ing. Dušan Hutka

Zahynul Vladislav Konvička

V pátek 11. prosince 2015 v Teplicích nad Metují tragicky zahynul při výkonu povolání náš kamarád a kolega, dlouholetý člen Společnosti Barbora – skanzenu Solvayovy lomy, Vladislav Konvička, řečený Hobo či Horník. Jeho jméno zůstane spjato se světem montanistiky a industriálu, záchranou důlních a průmyslových památek.

Zdař Bůh, Hobo a díky!!!

A buď tam nahoře na svatou Barborku hodný!

... z Vládova obdivuhodného díla: www.hornictvi.info

Počátky hornictví na území našeho státu lze datovat již v době kamenné. Pravěký člověk si zajišťoval stavební materiál pro svá primitivní obydlí, později i pro výstavbu hradišť. První výrazný rozkvět hornictví nastal v době bronzové a později v době železné. Již staří Keltové tavili na našem území železné rudy, jak nasvědčuje nález malých, tzv. vlčích pecí u Berouna. Další vzestup hornictví nastal díky rýžování a později i hlubinnému dobývání zlata a cínu, později i stříbra. O tomto rozmachu svědčí i vydání prvního horního zákoníku Jihlavského horního práva roku 1249 králem Václavem I. a kutnohorského horního zákona *Ius regale montanorum* Václavem II. roku 1300. S různými výkyvy, vzestupy a úpadky, se hornická činnost na našem území úspěšně rozvíjela až do 90. let 20. století, kdy byla zahájena likvidace rudného a útlum nerudného a uhelného hornictví. Můžeme jen doufat, že tak jako v minulosti doly zkvétaly a upadaly, přijde opět doba rozvoje novodobého hornictví i na našem území.

Na těchto stránkách se Vám pokusím přiblížit historii i současnost tohoto tolik specifického, vychvalovaného i zatracovaného odvětví lidské činnosti. A nejen hornictví samotného, ale i strojnictví a přílehlých oborů lidské činnosti.

S hornickým Zdař Bůh
Vladislav Konvička

*Přejato z webu ZO ČSS 1–05
Geospeleos*

Zemřel Vladimír Vojíš

Ve věku 70 let zemřel v neděli 28. 2. 2016 speleolog a znalec pražského podzemí Vladimír Vojíš. Spíše než zkoumáním klasických jeskyní se Vojíš proslavil svými pracemi o pražských podzemních prostorech, které má na svědomí lidská práce ať už jde o Rudolfovu štolu nebo třeba katakomby pod kostely. První, tehdy ještě školní, speleologický kroužek založil už v roce 1963 a později stál u zrodu Speleologického klubu Praha. Tajemství pražského podzemí objevoval například při stavbě metra, podílel se na zkoumání petřínských štol i prostor

pod chrámem Panny Marie Vítězné. Náruživý fotograf, který se živil i dokumentací sbírek Národního muzea, také vydal několik knih. (Zpráva ČTK)

Ahoj Vládo,

zpráva z četky mne zaskočila, čekal jsem spíš opět nějakou Tvoji historku z podzemí, či vyvracení podzemních bludů, kterých bloudí zejména internetem stále více a více, asi proto, že se rodí stále méně a méně lidí jako Ty, ochotných věnovat se skutečnému bádání.

Vím, žeš to neměl v posledních letech jednoduché a naše cesty se před lety bohužel rozešly, ale věř, že jsem si byl vždycky vědom Tvých zásluh o speleologii a zejména Speleologický klub Praha. Jistě mi dají za pravdu i další stovky lidí, co prošli klubem ve všech jeho podobách – měli jsme štěstí, že jsme se k jeskyním dostali a poznali báječnou partu kolem nich.

Nemohu souhlasit s četkou. Pro mě ses proslavil výpravami na Dolný vrch, protahováním teodolitu Srbskými jeskyněmi, Setkáními speleologů v Českém krasu, výlety s Mamíyou do největších sádrovcových jeskyní světa, nezapomenutelným výletem do Itálie, Stalagmitem, virgulí, věčným bojem s naší speleologickou vrchností, speleologickou školou, díky níž jsem taky do klubu přišel, zavíráním Srbských jeskyní, nezdojnou vůlí a obratností, díky níž klub přežil bolševickou byrokracií a jistě i bádáním na Petříně a v dalším, nejen pražském podzemí. To jen elévové z četky neumějí hledat informace a jediné co dovedou, je projet googlem internet. Tam to není, je to v nás, Tvých odchovancích. Děkujeme.

Zdař Bůh!

Karel Ryšánek

Největší záchranná akce v dějinách české speleologie po dvaceti letech

Milan Geršl, Barbora Šimečková

Nedávno uplynulo 20 let od tragického úmrtí našeho kolegy a kamaráda, speleopotápěče Jana Šimečka. Tragická nehoda jej zastihla v tehdy neznámém a neprobádaném pokračování jeskyně Lopač. Od odpoledních hodin třetího zářijového dne roku 1995 se naše, zpočátku nepříjemné, naprosto nové, později šokující a skličující pocity začaly pomalu stávat pravdou. Pravdou největší, všeobímající a nepřekonatelnou. Honza se nevrátil ze speleopotápěčského průzkumu. Následující noc byla dlouhá, krátce po třetí hodině ranní byl nalezen bez známek života. Tato událost se stala před více než dvaceti lety. Dvacet let je při dnešním průměrném věku téměř čtvrtina lidského života. Pro Honzu, který nás opustil před svými 43. narozeninami, to však byla polovina...

Dlouho jsme s Bárrou přemýšleli, jak nenásilně a lidsky tuto tragédii dnešním jeskyňářům připomenout. Jaké má být naše sdělení po dvaceti letech. Poté, co vzpomínky pomalu a neúprosně obrušuje čas a původně jasné a exaktní poznatky dostávají patinu mírnějšího, méně bolestného... Vše, co bylo možné zdokumentovat, popsat, vyšetřit a vysvětlit, již napsáno bylo. Ale jaké jsou vlastně vzpomínky hlavních účastníků největší záchranné akce v české speleologii, která se rozjela ve večerních hodinách dne 3. září 1995? Co zůstává v jejich myslích, jaká je zkušenost a co může přinést těm, co u toho nebyli?

Nakonec jsme zvolili virtuální rozpravu vedenou přes maily a mobilní telefony. Možná je to příliš moderní a neosobní. Možná ne, protože každý, kdo naši pozvánku přijal, odpovídal v klidu a své myšlenky mohl při sklence vína po večerech mnohokrát uhlazovat. Naše pozvání přijali Martin Červenka, Bohuslav Kocour Koutecký, Jan Výmola a Vojtěch Šimeček.

José Ortega y Gasset, španělský filosof, sociolog a esejista, jehož nejznámějším dílem je kniha *Vzpouora davů (La rebelión de las masas)*, ve které kritizuje tzv. davového člověka, napsal: „*Jak člověk kráčí svým životem, poznává čím dál víc, až do omrzení, že většina lidí, mužů i žen, není schopna vyvinout jiné úsilí než to, jež je výslovně nutné jako reakce na vnější potřebu. Proto se ti nečetní lidé, které jsme poznali jako schopné spontánního a nadbytečného úsilí, stávají osamělejšími a v naší zkušenosti jakoby monumentalizovanými. Jsou to lidé vybraní, vznešení, jediní aktivní, a ne pouze reaktivní, pro něž žít znamená věčné napětí, neustávající tužení se.*“

A my, kteří jsme se takto virtuálně po dvaceti letech opět setkali, jsme moc rádi za to, že ti nečetní lidé, o kterých José Gasset píše, tvořili a stále tvoří pevné a zdravé jádro české speleologie, které dává věcem smysl a směr.

Na otázky Milana Geršla nejprve odpovídá Honzova manželka Bára Šimečková:

MG: Báro, co bylo tou hnací silou, tím, co říkalo, že u jeskyní zůstaneš? Že se na to prostě nevykašleš a nepůjdeš v profesním životě dělat cokoliv jiného?

Nevím, ani mě nenapadlo jít jinam. Třeba nic jiného neumím... Prostě je to můj locus operandi, který mi v životě nejvíc dal a zároveň vzal. Tam jsem byla osudem postavena, tam mě chce mít. Vždycky, když už mi docházela motivace, objevilo se něco nového, nějaký důvod, proč zůstat, být u toho a pomáhat tomu. Třeba nová teorie vzniku raftových stalagmitů, nová provozní budova, rekonstrukce jeskyně, které jsem mohla dát podobu podle svých představ, zvolení do předsednictva ČSS, stoleté výročí objevu Zbrašovek... Zkrátka mě to pořád baví. :)

MG: Pěkné, je zajímavé slyšet slova člověka, který si jasně uvědomuje, co umí a hlavně to, co neumí a ví, jak s tím naložit. Asi nemá smysl připomínat staré rány, třeba ne úplně dobře zahojené. Viděl bych to spíš naopak. Co Tě dokázalo povzbudit, co a kdo ukázal jak dál, když bylo nejhůř?

Víš, v jistém smyslu „nejhůř“ je vlastně pořád, jenom to má pokaždé trochu jinou podobu. Jako vlny, které se vracejí, jedna vyvolává druhou, ale se všemi se musíš nějak vyrovnat. V první fázi akutního ochromení máš problém vůbec pochopit, co se vlastně děje. Tehdy mi nejvíc pomohl malý Vojta, ještě skoro neuměl mluvit, takže tak dlouho kopal do křesla, ve kterém jsem seděla neschopná pohybu, až jsem se zvedla a namazala mu chleba. V další fázi určitě rodiče, kteří bez ptaní okamžitě převzali denní péči o něj, abych se mohla vrátit z mateřské do práce. Tohle nezištné „naskočení do služby“ jim vydrželo víc než 15 let. S vlnami smutku, depresí a vyčerpání pomáhaly různé ochotné naslouchací vrby, psychologové i moji milí zbrašovští kolegové. S barákem padajícím na hlavu kamarádi a řada jeskyňářských „strýců“. A vždycky, když jsem si myslela, že horší už to být ani nemůže, tak bylo, ale brzy potom se objevila nová nečekaná věc, nabídka, společenství dobrých lidí, pěvecký sbor...

MG: Dnes je to 20 let drahých zkušeností, navíc ženy, která se celý život pohybuje v drsném prostředí jeskyní a jeskyňářů. Co bys vzkázala těm mladším?

Obávám se, že je to nesdělitelné. Jako když se učíš jezdit na kole, taky na ten grif musíš přijít sám. V každém případě – pokud se něco podobného někomu stane, že ho to změní. Nikdy už nic nebude jako předtím a ani on sám. Mnoho lidí mu bude umět pomoci v pravý moment. Jiní naopak ještě přidají do ruksaku trápení. Nedostali dar představit si bolest druhého. Tak aby těch prvních bylo co nejvíce a ti druzí aby nezapomínali, že i stará rána zanechává trvalou jizvu. Necitlivost z vlastních řad totiž bolí dvakrát víc.

Pokud by šlo o ženu, aby počítala s tím, že v dlouhotrvajícím boji o přežití ztratí ženskost. Tedy rozuměj: pohledem povrchních pozorovatelů. Bude se to dozvídat a bude za to kritizována. Ženy jsou velmi silné, ale neustále zápasit jim není vlastní. Naštěstí zůstane pár lidí, i mužů (!), kteří pod nedobrovolnou rolí válečnice dokáží vidět zranitelnou, někdy třeba i trochu bezradnou bytost, podporovat ji a chránit.

Z „mladých“ mám radost. Do vztahu k jeskyním ať nezapomenou přidat respekt a úctu. A ať se nebojí. Nikoho a ničeho. Strach si vyrábíme sami uvnitř. A ať se nenechají znechutit „hraběcími“ radami a jdou vlastní cestou.

MG: Připouštěla sis někdy „před tím“, že se něco takového může stát? Tři roky po svatbě s ročním dítětem asi ne. Ale přesto, neměl by člověk více vnímat, že není dokonalý, že některé věci jsou ovládnuty vyšší mocí?

Nepochybně jsou. Ale každý má k těmto věcem jinou míru vnímavosti a také odvahy ten fakt přijmout. Lidé, kteří prožili mezní zážitky, třeba i v jeskyních, bývají pak vnitřně pokornější, vděčnější a vědomi si lidské křehkosti. Ale taky to neplatí obecně, máš lidi, kterým se před očima odehrála dramata a nepochopili, pořád se snaží překrýt vnitřní prázdnotu halasem, značkovými věcmi nebo přemírou aktivit. Ona bezchybně hladká omítka opravdu není smyslem života. Nechci dělat chytrou, ale dnes si dokážu sednout uprostřed baráku, co se rozpadá ještě víc než před dvaceti lety, a klidně hrát na klavír...

Milane, na závěr Ti chci poděkovat. Za Tvůj nápad vzpomenout na Jeničkovo výročí touto formou, když už se plánované setkání v létě na Lopači neuskutečnilo. Moc si Tě vážím jako člověka, který zůstal ve vztahu ke mně a k Vojtovi pořád stejný a opravdový. Říkají o Tobě, že jsi s Honzou na akci do Lopače slezl jako kluk, ale nahoru po žebříku že jsi vylezl už jako chlap. Mají pravdu.

BŠ: A dovolíš mi také jednu otázku? Zajímá by mne Tvůj názor na to, kam směřuje současná speleologie, třeba v případě Hranického krasu s dnes již světově známou Hranickou propastí? Jsou zásadní rozdíly mezi přístupem v roce 1995 a dnes?

MG: Úžasnou, nikdy předtím nebývalou rychlostí se mění technika. Vždyť v roce 1995 jsme neměli ani mobilní telefon, a když jsem z restaurace v Ostrově svolával pevnou telefonní linkou záchrannou akci, tak jsem na první hovor čekal asi dvacet minut, neboť byla obsazena tzv. podvojná linka. Jiný telefon k dispozici prostě nebyl. V průzkumu jeskyní nám dnes pomáhá technika, o které se nám nedávno jen zdálo, moderní potápěčské přístroje, GPS, mobily umožňující komunikaci přes skalní masiv a mnoho jiných. Chvillemi mne až mrzí, že za průzkum jeskyně dnes považujeme do jisté míry třeba geofyzikální metody, kdy průběh jeskyně měříme jen při pochůzce krajinou. Tím pokrokem se ale nikdy nesmíme nechat zmást. Pro ty, co chtějí, bude jeskyňařina vždy o přátelství, o vzájemné pomoci. A je jen na nás, jestli uznáme, že opravdovou jeskyňařinu můžeme prožívat jen v jeskyních a ne tukaním do tabletu.

Další otázky položil Milan Geršl Bohuslavu Kouteckému – Kocourovi, tehdejšímu náčelníkovi Speleologické záchranné služby ČSS:

MG: Kocoure, přestože ses v té době v jeskyních pohyboval již 28 let a na mnohé jsi byl zvyklý, jaké byly první dojmy po přijetí telefonátu?

Mé pocity byly značně smíšené. Do problémů se zde dostal zkušený jeskynný potápěč, můj kamarád, nechtělo se mi uvěřit, že je to tak vážné, jak se později ukázalo. Honza několikrát v minulosti úspěšně vyřešil několik kritických situací, proto jsem doufal, že zřejmě sedí někde na druhé straně sifonu a pro nějakou závadu se nemohl vrátit zpět.

MG: V roce 1995 bylo hlavně z pohledu techniky hodně věcí jinak. Jak proběhl začátek záchranné akce?

Za těch 20 let se potápěčská technika výrazně posunula vpřed. V daném případě by však ani dnešní moderní technika příliš nepomohla. Bylo nutné propatrat úzký, komplikovaný sifon s nulovou viditelností. Ihned po přijetí zprávy, že se Honza nevrátil zpět, byla zorganizována záchranná akce, do níž se zapojili naši nejzkušenější jeskynní potápěči. Během několika hodin zjistili skutečný stav a začalo rozhodování, co dále.

MG: Co bylo nejtěžší při rozhodování o správném a nejlepším způsobu vyproštění?

Všichni potápěči se rychle shodli na tom, že transport těla zpět přes tento sifon nepřichází do úvahy, riziko ohrožení života zasahujících potápěčů by bylo

Tábor zajišťující základní zázemí zúčastněným záchrannářům (Foto M. Braun)

příliš vysoké. Specialisté Báňské záchranné služby z Ostravy, které povolal okresní úřad v Blansku, se do sifonu (na rozdíl od našich potápěčů – jeskyňářů) ani nezanořili, prohlásili to za příliš nebezpečné. Jediná reálná možnost proto byla zaměření polohy Honzova těla vůči povrchu radiomajákem a následná ražba šachtice, což se pak uskutečnilo. Celou akci značně komplikovalo mnoho faktorů, od potíží s umístěním antény v sifonu a rušením jejího signálu elektrovodem vysokého napětí přímo nad jeskyní, přes různé technické problémy až po neuvěřitelně složité a zdlouhavé vyjednávání s úřady – získání potřebných povolení trvalo celý týden.

MG: Co bys vzkázal dnešní generaci, která si myslí, že se jim nic stát nemůže?

Tento případ je dokonalou ilustrací toho, že nehoda může potkat i lidi velmi zkušené. Začátečník je sice pro svou nezkušenost více ohrožen, ale jeskyňář, který každoročně tráví při akcích spousty hodin, zase více naplňuje statistické procento pravděpodobnosti, že jednou k nějaké nehodě dojde. Určitě i v dnešní generaci jeskyňářů je značné procento těch, kteří vědí, že speleologie není počítačová hra, při níž se můžeme vždy vrátit na začátek a hru opakovat. Je to činnost, která s sebou nese i určitá rizika, která lze zkušenostmi a opatrností snížit na únosnou míru, ale nikdy je nelze zcela vyloučit. Na rozdíl od her je zde vše doopravdy, včetně tvrdého a definitivního dopadu v případě nehody. Tato skutečnost je však nedílnou součástí kouzla, kterým nás jeskyně přitahují. Hluboký pocit štěstí nelze získat bez námahy blížící se k hranici možností, strádání a vědomého rizika.

MG: Máš mnoho zkušeností z akcí po celé Evropě. Jaké je srovnání s ostatními záchrannými akcemi v Evropě i ve světě?

Celá tato akce byla výjimečná svou délkou trvání 3 týdny, kterou se zařadila mezi nejdelší záchranné akce v dějinách speleologie. Bohužel zde však již nešlo o záchranu života, ale o vyproštění těla mrtvého kamaráda z podzemí. Pro naše jeskyňářské společenství měla tato akce velký význam především v tom, že proběhla svépomocí a její účastníci dodnes pocítují onu krásnou sounáležitost. Každý tam pomáhal v rámci svých možností a kvalifikace, poskytoval kromě pracovní síly a času i potřebné vybavení. Ražba šachtice probíhala v nepřetržitém režimu, lidé se díky dobré koordinaci sjížděli v potřebném počtu a profesní skladbě a pracovali s neuvěřitelným nasazením. Možná někdo řekne, že profesionální hornická skupina s příslušným technickým vybavením by hloubení šachtice zvládla rychleji. To je asi pravda, ale rychlost postupu zde nebyla hlavní prioritou a náklady na takovou akci bychom nebyli schopni pokrýt. A především by zde chybělo to nejcennější: semknutí lidí, kterým na něčem záleží a jsou ochotni pro to něco nezištně udělat.

Joska Řehák připravuje trhaviny pro další odstřel (Foto M. Braun)

Velícím důstojníkem 74. záchranného pluku civilní obrany ČSA Bučovice, který na Lopači zasahoval, byl tehdy 32letý Martin Červenka ve funkci náčelníka ženijní služby v hodnosti kapitána. Na otázky Milana Geršla odpovídá:

MG: Martine, jak jste se k této akci dostal?

K akci jsem se dostal jako příslušník záchranného pluku CO dne 8. 9. 1995 na žádost krajského úřadu za účelem průzkumu a navržení možností zapojení pluku. V té době jsem se zabýval speciálními záchrannými činnostmi. Byl jsem pověřen řízením akce za 74. záchranný pluk CO Bučovice, vlastní činnost příslušníků pluku zde byla zahájena 11. 9. 1995.

MG: Přesto to určitě byla akce zvláštní, výjimečná. V čem byla jiná než klasické akce pluku CO?

Super spolupráce a solidarita všech jeskyňářů z celé republiky, no a nepružnost a nerozhodnost funkcionářů armády, hlavně neschopnost vzít na sebe zodpovědnost a přehazovat ji na „někoho“ jiného.

MG: Co děláte teď?

V roce 1996 jsem odešel od pluku CO a nastoupil jako příslušník Hasičského záchranného sboru JmK v Brně, momentálně působím u HZS JmK jako ředitel územního odboru Hodonín v hodnosti plukovníka.

MG: Co Vám tento druh akce vzal a co dal?

Vzala??? Urychlila moje rozhodnutí odejít od armády – takže asi taky dala – a nastoupil jsem k hasičům, kde jsem dosud. Dala? Spoustu nových skvělých kamarádů, s mnohými udržuji kontakt doposud, rozvoj spolupráce mezi složkami. Já si osobně dodělal okamžitě střelmistrovský kurz (povrchové dobývání, stavební práce a destrukce), u HZS jsem inicioval založení skupiny pro provádění trhacích prací v rámci záchranných a vyprošťovacích prací a momentálně jsem vedoucí trhacích prací HZS ČR. To je neplacená funkce, placen jsem jako ředitel územního odboru.

MG: Co vzkážete dalším, současným jeskyňářům?

Jste parta skvělých bláznů a vždy mi bylo mezi vámi dobře – ať se vám daří!!!

Honzův syn Vojta byl v době nehody 1,5roční a Milana Geršla zná od malička.

Dnes je mu 22 let a Milanovi odpovídá:

MG: Vojto, kdy a jak sis začal uvědomovat, že nemáš tátu?

Je těžké říci, kdy jsem si to uvědomil. Táta zemřel ještě v době, kdy jsem neměl rozum, a tím pádem jsem už vyrostl s tím, že ho nemám, takže jsem to od mala vnímal jako holý fakt a pro mě normální věc, protože až na pár „flashbacků“ jsem na něj moc vzpomínek neměl. Jako starší jsem nad tím samozřejmě začal přemýšlet, ale těžko říci, kdy a kde byla ta hranice mezi vnímáním faktu a úvahami „proč, jaké by to bylo, kdyby...“ atd.

Obsluha vrátku. Vlevo Gumák Novotný, o ohrazení opřemý Roman Šebela (Foto M. Braun)

MG: A kdy, že se to stalo v jeskyni, řekněme, neobvyklým způsobem?

Tak jako fakt, že zkrátka nemám tátu, jsem byl od mala obeznámen i s okolnostmi, kde a jak se to stalo. Mamka mi naštěstí nic netajila a neměla žádné tendence k onomu známému: „To ti povím, až budeš veliký“. Věděl jsem to tedy už jako malý, a tím pádem mi to zase připadalo jako standardní věc. To, že táta zemřel způsobem, který není zrovna dvakrát obvyklý, jsem si začal uvědomovat postupně, nejvíce asi na prvním stupni základní školy, kdy se mě samozřejmě spolužáci ptali, proč mám jen mamku a co se stalo tátovi.

MG: Asi není v našich silách říct, jaká to byla ztráta. Ale zkusme to naopak, co Ti to přineslo, v čem Tě to posílilo?

Nemohu soudit, jestli člověka posílí smrt rodiče nebo ho naopak posílí správná výchova a vedení. Každopádně kvůli tomu, že táta nebyl, jsem jako malý trávil hodně času ve Velkých Karlovicích s babičkou a dědou, protože byla mamka na všechno sama, a tak mě naši stařečci hlídali. Na chalupě jsem měl vskutku krásné dětství, na které rád vzpomínám. Děda mě naučil spoustu užitečných věcí a i samotný život v lesích na horách mi prospíval.

Také je pravdou, že když jsme s mamkou v průběhu mého dospívání byli na všechno sami, tak na mě byly kladeny i jisté nároky. Na co jsem už měl sílu

Spouštění do šachty, K. Koutecký (Foto M. Braun)

Kordon spolupracujících vojáků z útvaru CO dne 29. 9. 1995 při vyzvednutí těla zesnulého z jeskyně. Vlevo zástupce velitele mjr. Alois Vrchota, na pravé straně zleva Jiřína Novotná a Jaroslava Výmolová (Foto J. Výmola)

nebo rozum, to jsem dělal. A že na rodinném domě je pořád co dělat. Díky tomu máme ovšem dnes s mamkou neobyčejně pěkný vztah. Zkrátka nás to asi stmelilo.

MG: *Co bys radil klukům jako jsi ty?*

To asi nejde nějak zobecnit. Jde o to, kdy jim rodič zemřel, jaký s ním měli citový vztah, který z rodičů to byl, jde i o to, jakým způsobem daný člověk prožívá duševní bolest, stres, jak moc je citově založený. Snad bych jim poradil jen to, ať neřeší věci, které vyřešit nejdou a zbytečně se nebabrají v minulosti, která také změnit nejde. Důležité je se soustředit na věci, které ovlivnit jdou a být tady s těmi a pro ty, kteří jim zbyli.

MG: *Čím se profesně zabýváš?*

Jsem voják z povolání, sloužím jako průzkumník u 72. mechanizovaného praporu.

MG: *Vybral sis náročné a drsné povolání. Co Tě k tomu vedlo?*

Už od mala se mi líbilo vojenství, zbraně a dědovy historky z války. Jako malý jsem hlтал cokoli, co mělo něco společného s armádou a také jsem chtěl sloužit své zemi, bránit naše občany a bojovat za hodnoty a tradice našeho národa. Po studiu na učebním a posléze maturitním oboru jsem udělal krok, který jsem si

přál celý život. Podal jsem si přihlášku do armády. Dělán to, co jsem chtěl, splnil se mi sen a musím říci, že jsem se našel. Možná je to i tím, že mi táta předal nějaký dobrodružný gen. Kdo ví. :)

Jedním ze střelmistrů, kteří vedli ražbu vyprošťovací šachtice, byl jeskyňář z Javoříčského krasu Jan Výmola. Milanovi Geršlovi odpověděl takto:

Na Lopač mě povolal Joska Řehák, potřeboval si vydechnout. Realizace vyprošťovací akce ho společně s Jardou Hromasem stála hodně sil. Bylo potřeba zajistit postup, což bylo mým úkolem. Ve chvíli, kdy jsem přišel na hloubení, šlo o vytvoření řádu a dodržení řemeslných a předepsaných postupů. V té době jsem měl v oboru téměř dvacetiletou praxi jako vedoucí trhacích prací na různých stavbách včetně Afriky.

Jako amatérský jeskyňář jsem pracoval v domácím prostředí. Společně s Mirečkem Braunem jsme nasadili tempo téměř metr na odpal. Dvacetičtyřhodinovou nepřetržitost prací zajišťovali střeláci z řad ČSS. Všichni jsme ražbu brali jako osobní věc. Vzorně o nás pečoval oddíl vojska civilní obrany z Bučovic, kterému velel nenásilně a lidsky major Alois Vrchota (zástupce velitele, pozn. red). Obdivuhodný výkon odváděli všichni zúčastnění, utkvěl mi v paměti zejména Kocour, Standa Bílek a řada dalších, na jejichž jména si nevzpomínám.

Zhruba po třiceti dnech jsme Honzu vytáhli. Byli jsme kamarádi. Do naší „olomoucké“ sestavy zapadal ještě Sabbath, který byl organizátorem všelijakých akcí, které jsme v minulosti společně prováděli. Šlo především o rizikové práce při provádění odstřelů výškových staveb a pod vodou. Na místě jsem si uvědomil, že Honzova událost se může přihodit komukoli. Riziko je možné zmenšit pečlivou přípravou.

Akce probíhala poměrně dlouho, přesto nedošlo k poklesu ve výkonu. Pozitivně působilo semknutí všech jeskyňářů. Přesto, že jsem od té doby vystřílel několik kilometrů tunelů a štol, nevytizela mi tato akce z paměti. Často se k ní v myšlenkách vracím a kladu si otázku, proč?

Závěrem snad už jen dva citáty a přání všem jeskyňářům:

„Chodte do jeskyní, chodte tam rádi, buďte tam šťastni a šťastně se vracejte!“

Wilhelm von Humboldt:
*Je důležitější, jak člověk osud přijímá,
než to, jaký ten osud je.*

Lucius Annaeus Seneca:
*Drž se pravidla: nezoufej v neštěstí, nevěř štěstí
a měj vždy na mysli všemožný rozmar osudu.*